

OCGL

Duifleten

ATTENTIE

29 FEBRUARI

29 FEBRUARI

29 FEBRUARI

19.30

CURACAO STRAAT

ALGEMENE

LEDENVERGADERING

OCGL

VOOR DE LAATSTE KEER

IN DIT GEBOUW.

ZORG DAT JE ERBIJ BENT !!!

de Bruk . aan de Put . aan de
aan de Struvel . Abdissen -
ter de Heggan . achter de
ter den Winkel . achter
an de Veegelijtang .
ter . Beuteweg . Dins .
auwe steen . Bosheide .
Brandhofstraat . Bunder
veld . Belleweg . Dorpsstraat
e . Engweide . Erdel . Ey
raaf Johan Frederikstraat .
Ganteweiden . Gravenweg .
venstergracht . Grovenstraat .
ink . Hofhof . Heiveldstraat
ld . Hofweide . Hompertsweeg
newegske . Kahert . op de Kamp
ilweg . Keizerstraat . Kerkberg
Voortstraat . Kloiskoolweg .
Leemkeel . Lichtenberg .
weg . Moorshei . Namiddagse
Hougen . Op de Winkel .
Op der Graaf . Op den Steen
Heide . Oude Landgraaf
i . Rasweg . Prickenleer .

Contactorgaan van de Heemkundevereniging
Oudheidkundig en Cultuurhistorisch Genootschap Landgraaf

16^e jaargang no 1 2000

HOOFDBESTUUR

Voorzitter A.J.Verreck, Rinckberg 49, 6374 LP Landgraaf, 045-5322530
Secretaris J.L.Godschalk, Stegelenstr 12, 6438 JN Oirsbeek, 046-4421937
Penningmeester J.J.Beckers, Groenstr. West 3, 6374 JK Landgraaf, 045-5315803

ALGEMEEN BESTUUR

Bulletin/Jaarboek H.A.Mulders, Hoefveld 18, 6373 XG Landgraaf, 045-5322876
Archief/werkpl. S.H.P.Moonen, Oude Landgr.62, 6373 BB Landgr 045-5319114
Coörd.Projecten J.Schiffelers, Lokert 9, 5591 NB Heeze, 040-2262936
Platkleob A.J.H.Heinen Schoolstr.86 6374 GZ Landgraaf 045-5312230
Geneal/Waubach H.Dortants, Eijgelsh.weg 25, 6374 KB Landgraaf, 045-5315315
Onderh./beheer W.Ploemen, Broekhuizenstr.55, 6374 LJ Landgr. 045-5320255
Culturele raad J.J.H.Rietveld, Clausstr.22, 6373 JR Landgraaf, 045-5311415

BESTUURSADRES

Stegelenstraat 12, 6438 JN Oirsbeek, 046-4421937

REDACTIEADRES BULLETIN EN JAARBOEK

Hoefveld 18, 6373 XG Landgraaf, 045-5322876

CONTRIBUTIE O.C.G.L.

Individuele leden fl. 30,- per jaar
Gezinslidmaatschap fl. 36,- per jaar
Toegangspasje werkpl. fl. 20,- per jaar

BANKRELATIE

Rabobank Landgraaf rek.nr 136314937 t.n.v. O.C.G.L. Landgraaf
Postgiro 4776225 t.n.v. O.C.G.L. Landgraaf

VERENIGINGSGEBOUW

Curacastraat 1, Landgraaf 045-5322820 (bereikbaar tijdens opening werkplaats)

VASTE OPENINGSTIJDEN WERKPLAATS

Woensdag en zaterdag 13.00-17.00 uur
Na kennismakingsbezoek toegangspasje verplicht

Het Bulletin verschijnt 4 x per jaar.

Losse nummers fl. 2,50 excl. portokosten

Bulletin

16e jaargang no 1
1e kwartaal 2000

Van de voorzitter

Door omstandigheden in mijn privé-sfeer – ziekte en overlijden van mijn moeder – verschijnt dit Bulletin iets later dan voorzien. Maar toch nog tijdig genoeg om de vergadelaars onder ons de kans te geven zich goed voor te bereiden. Want, zoals gewoonlijk, wordt dit Bulletin voor een groot deel gevuld met de vergaderstukken voor de Algemene Ledenvergadering die gehouden wordt op dinsdag 29 februari om 19.30 in het gebouw van het OCGL aan de Curacaostraat. Het wordt de laatste vergadering in dit gebouw. Want ergens in maart zullen we overhuizen naar ons nieuwe verblijf aan de Kloosterstraat in Waubach. Zorg dus dat je erbij bent, bij deze laatste bijeenkomst in ons vertrouwde verblijf. Bovendien kun je getuige zijn van het schitterende inpakwerk dat tot nu toe is verricht.

De verhuizing zal dit jaar ons hele beleid bepalen. Bijna al onze energie zal gaan zitten in het overhuizen en het bewoonbaar maken van de nieuwe ruimte. Hiervoor hebben wij ieders medewerking nodig. In de Algemene Ledenvergadering zullen we hieraan bijzondere aandacht besteden. Kom dus om mee te overleggen.

Gelukkig hebben we ook nog ruimte voor andere zaken. Je vindt in dit Bulletin iets over Brikkebakkerswerk, over een begrafenis in Heerlen, en over de Antichrist op de stoel van Petrus. Laat je hierdoor echter niet weerhouden om naar de Algemene Ledenvergadering te komen.

Albert Verreck

AGENDA ALGEMENE LEDENVERGADERING OCGL

29 februari 2000 * 19.30 uur * grote zaal verenigingsgebouw

1. **Opening en vaststellen agenda**
2. **Verslag Algemene Ledenvergadering dd 2 maart 1999**
vergaderstuk 1
3. **Jaarverslag 1999**
vergaderstuk 2
4. **Verslag kascommissie/benoeming nieuwe kascommissie**
5. **Rekening en verantwoording inkomsten en uitgaven 1999.**
Balans 1999
vergaderstuk 3 * wordt ter vergadering uitgereikt
6. **Beleidsplan 2000**
vergaderstuk 4
7. **Begroting 2000**
vergaderstuk 5 * wordt ter vergadering uitgereikt
8. **Excursies, lezingen, projecten 2000**
vergaderstuk 6
9. **Verhuizing**
10. **Bestuursverkiezing**
Rooster van aftreden bestuur * bestuursverkiezing: het hele bestuur stelt zich verkiesbaar. Het bestuur stelt voor M. Offermans te kiezen als tweede penningmeester.
11. **Rondvraag en sluiting**

VERGADERSTUK 1

VERSLAG ALGEMENE LEDENVERGADERING 2 MAART 1999

Aanwezig 35 leden.

Enkele leden hebben zich afgemeld, waaronder Lambert Godschalk, de secretaris.

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering en verontschuldigt de secretaris, die wegens ziekte niet aanwezig kan zijn. Er worden geen nieuwe punten aan de agenda toegevoegd,

2. Verslag algemene ledenvergadering dd 3 maart 1998

Het vergaderverslag wordt zonder op- of aanmerkingen goedgekeurd

3. Jaarverslag 1998

Het verslag wordt puntsgewijs doorgenomen. Er zijn geen op- of aanmerkingen. Met dank aan de secretaris wordt het verslag goedgekeurd.

4. Verslag kascommissie

De commissie bestaande uit de heer Packbiers en mevrouw Moonen heeft de boeken gecontroleerd en in orde bevonden. De voorzitter bedankt de commissie en dechargeert de penningmeester.

De nieuwe kascommissie zal bestaan uit de heer Packbiers en mevrouw Seerden.

5. Jaarverslag Penningmeester

Het verslag wordt ter vergadering uitgereikt. De penningmeester licht het puntsgewijs toe. Hij wijst erop dat de kosten van het Straatnamenboek voor een belangrijk deel zijn terugverdiend. Het nieuwe Jaarboek over mijngeschiedenis in Landgraaf vindt grote aftrek. Er ontstaat zo een voordelig saldo.

De vergadering keurt dit jaarverslag goed.

6. Beleidsplan 1999

Uitgebreid wordt stilgestaan bij het bestuursvoorstel in de balans bij eigen middelen de bestemming aan te geven in de vorm van fondsen of reserveringen. Na uitgebreide toelichting en meningsvorming gaat de vergadering akkoord met de volgende fondsen: bijzondere aanschaffingen, bijzondere publicaties, scholing vrijwilligers, uitbreiding en instandhouding technopark. De reserveringen voor verhuizing/nieuwe inrichting en het museumfonds blijven gehandhaafd. Ook gaat de vergadering akkoord met het voorstel om begrote bedragen voor aanschaffingen bibliotheek, die niet uitgegeven zijn aan het eind van het begrotingsjaar, toe te voegen aan het fonds bijzondere aanschaffingen.

De vergadering aanvaardt tenslotte het volledige beleidsplan 1999.

7. Begroting 1999

Na puntsgewijze behandeling wordt de begroting door de vergadering goedgekeurd.

8. Excursies, lezingen en projecten 1999

De vergadering heeft vooral belangstelling voor de ontwikkeling van de projectaanpak. Het bestuur spoort de aanwezigen aan om actief aan projecten deel te nemen of nieuwe projecten te starten. De lopende projecten doen het goed.

De vergadering keurt het plan in zijn geheel goed.

9. Bestuursverkiezing

Conform het bestuursvoorstel wordt het hele bestuur voor een jaar herkozen. Wel wordt verwacht dat in 2000 een nieuw rooster van aftreden zal worden voorgelegd.

10 Rondvraag en sluiting

Er wordt geen gebruik gemaakt van de rondvraag. De vergadering sluit om 21.30.

Landgraaf, januari 2000

A.J.Verreck

VERGADERSTUK 2

JAARVERSLAG 1999 :

BESTUURSAMENSTELLING

Per 31 December van 1999 was het Bestuur van het OCGL a.v. samengesteld :

Hoofdbestuur :	A.J. Verreck	Voorzitter
	J.L. Godschalk	Secretaris
	J Beckers	Penningmeester
Algemeen Bestuur :	St. Moonen	Werkgroep Archief
	H Mulders	Redactie Bulletin en Jaarboek .
	<i>Vacature</i>	monumenten
	Jo Heinen	Werkgroep Dialect
	W Ploemen	Werkgroep Onderh. en Beheer
	H Dortants	Werkgroep Waubach
	J.J.H. Rietveld	Culturele Raad Landgraaf

- Na het overlijden van Dhr. W Packbiers heeft Jo Heinen voorlopig zijn plaats ingenomen.
- Door het terugtreden van Mw. Nederpel is er in dit Bestuur een vacature ontstaan voor de werkgroep Film Foto Monumenten

DAGELIJKS BESTUUR :

Dit bestuur vergaderde in 1999 8 maal.

ALGEMEEN BESTUUR :

Deze groep vergaderde in 1999 6 maal. (5 Jan. - 2 Febr. - 6 April - 29 Juni 7 September - 2 November)

De Algemene Ledenvergadering vond in 1999 plaats op 2 Maart.

Deze vergadering werd bezocht door 35 leden.

Vijf maal was er overleg tussen ons bestuur en de gemeente. Hoofdonderwerp was het vinden van een gepaste nieuwe locatie en de verhuizing daarheen.

De voorzitter vertegenwoordigde ons bestuur bij het overleg over een in 2001 te houden HEEMKUNDEMARKT in Oostelijk Zuid-Limburg. Het initiatief hiervoor gaat uit van de LGOG.

Onze Voorzitter heeft in het afgelopen jaar 3 maal overlegd met de Guus Frehen Stichting over de verantwoordelijkheid voor en het beheer van de aan het OCGL in bruikleen gegeven materialen. De sfeer van dit overleg was constructief.

LEDENBESTAND :

Per 31 December telde onze vereniging 220 leden.

OVERLIJDENS :

In de loop van 1999 zijn onze leden Hein Nievelstein, Wiel Ringens, Verbunt en Wiel Packbiers overleden. Zij hebben allen veel voor ons genootschap betekend. We gedenken hen dan ook in grote dankbaarheid. Wij zullen hun vriendelijkheid en deskundigheid missen.

PUBLICATIES

Het Bulletin verscheen regelmatig. Door een kleine redactiegroep werd een publicatie over de 50-jarige Parochie St Michaël Eikske voorbereid die eind

september tijdens de parochieviering officieel werd aangeboden aan Vicaris Mgr. Dr. H. Schnackers van het bisdom Roermond. De redactie van het Jaarboek besloot om in 2000 een dubbeljaarboek te laten verschijnen, gewijd aan de 20^e eeuw.

HUISVESTING

In de tweede helft van het verenigingsjaar werd bekend waar vanaf ongeveer april 2000 ons genootschap onderdak zal vinden. Wij zullen verhuizen naar de ruimtes die tot nu toe zijn gebruikt door de Openbare Bibliotheek Ubach over Worms, naast het bejaardenhuis Hereveldje en onder de Vrije Academie. Er is een verhuisc commissie gevormd bestaande uit de heren Dortants, Ploemen, Moonen en Verreck. Aangekondigd is dat we veel hulp kunnen gebruiken.

WERKPLAATS :

In de loop van het jaar zijn 2040 bezoeken aan de werkplaats geregistreerd.

EXCURSIES EN LEZINGEN IN 1999 :

21 januari: Lezing door Albert Verreck

Een vervolg van de lezing van verleden jaar over "Waarom werd Europa Christelijk". Er namen 17 leden deel.

23 Februari : Werkavond Burgerlijke Stand.

Uitleg door HH Schiffelers en Moonen. Deze bijeenkomst was zeer leerzaam en werd door ca 25 leden bezocht.

16 Maart: Nostalmy Mw. Schreuders.

Deze activiteit werd door vele leden bezocht. Op verzoek van enkele leden zal Mw. Schreuders voor 2000 opnieuw benaderd worden. Uiteraard zal de inhoud van haar lezing een ander item betreffen.

18 Maart: Familiedag Welterhof :

Samen met de Dames Houtman en Jongen heeft Dhr Ploemen voor deze dag een stand georganiseerd. Het aantal belangstellenden was beperkt. Desondanks waren de standhouders tevreden over deze dag.

25 april: Excursie naar Aken

Een prachtige dag waarop we onder leiding van zeer kundige, nederlandse sprekende duitse gidsen een boeiende wandeling door Aken maakten en een bezoek brachten aan de Dom en zijn Schatkamer. Zeker voor herhaling vatbaar.

Er namen 25 leden deel.

12 Mei: Seniorendag.

Dit was een manifestatie opgezet door de gemeente Landgraaf. Het was fijn om hieraan mee te werken. Het was echter voor ons interessanter geweest wanneer wij een andere – betere – standplaats hadden gehad. Er was best veel belangstelling.

20 Mei: Pro gen uitleg door HH Moonen en Schifffers :

Deze uitleg werd door vele belangstellenden bijgewoond. De groepen waren echter iets te groot. Dit is een leer voor de volgende keer. Neemt echter niet weg, dat de uitleg zeer interessant was.

19 Juni: Excursie Waubach.

In verband met de ziekte van Dhr Goossens heeft deze excursie helaas geen doorgang kunnen vinden en wordt verschoven naar het jaar 2000.

18 September: Rolduc.

Dit was een zeer geslaagde excursie. Iedereen vond een hele ervaring om in een zulk oud gebouw met een rijke historie rond geleid te worden door een zeer ervaren gids. Deelnemers : ca 20.

12 Oktober : Dia lezing sluiting O.N. mijnen .

Dialezing door Hr Jung. Het was een voortreffelijke lezing met een uitzonderlijk hoog aantal bezoekers : ca 40.

5 November: Verenigingsavond

Werd zeer druk bezocht met ter afsluiting een koud buffet.

9 December : De geboare verteller.

Gemeenschaps - huis de Troef te Waubach. Deze avond werd zoals gewoonlijk zeer druk bezocht en iedereen vond het gebodene – net als de voorgaande jaren - zeer interessant.

TENSLOTTE :

Ook nu kunnen wij weer terugzien op een goed verenigingsjaar. Het in 1998 nog lijkende moeilijk op te lossen probleem van de huisvesting zal vermoedelijk begin het jaar 2000 wel opgelost zijn.

Opgemaakt te Oirsbeek December 1999.
Lambert Godschalk Secretaris

VERGADERSTUK 4 BERLEIDSPLAN 2000

In 2000 zal primair de hele aandacht zijn gericht op de verhuizing. Inpakken, overbrengen, inrichten en uitpakken zal zeker drie maanden vragen. Wat betekent dat we in de maanden februari, maart en april de handen vol hebben. Vervolgens zullen we alle zorg moeten besteden aan het weer op gang brengen van de werkplaats en het toegankelijk maken van het archief. We nemen aan dat we hiermee tot aan de zomervacantie bezig zullen zijn. Een en ander betekent dat we de handen zo vol hebben aan de dagelijkse praktijk dat er voor nieuw beleid helemaal geen plaats is.

Uiteraard zullen we zoveel als mogelijk doorgaan waarmee we in de afgelopen tijd zijn bezig geweest. Dus:

- * het op peil houden van het archief
- * de uitbouw van de bibliotheek
- * het functioneren van de werkplaats
- * het verder ontwikkelen van het werken in projectgroepen
- * de relatieopbouw met heemkundeverenigingen in de regio
- * de deelname aan de voorbereiding van de heemkundemarkt 2001

wordt zo goed mogelijk voortgezet. Dit is immers de enige manier om ons genootschap goed te laten functioneren. We ondernemen echter geen nieuwe dingen. Verhuizen en in het nieuwe verblijf goed aan de slag gaan zullen bijna al onze energie vragen.

Lezingen, excursies e.d. worden dan ook voornamelijk in het najaar gepland.

A. Verreck

VERGADERSTUK 5

LEZINGEN, EXCURSIES EN BIJZONDERE ACTIVITEITEN IN 2000

- 29 FEBRUARI Algemene ledenvergadering OCGL
Aanvang 19.30 in verenigingsgebouw aan de Curacaostr. 1
- xx MAART Verhuizing
Nadere informatie op de algemene ledenvergadering
- 15 APRIL Excursie naar INDUSTRION in Kerkrade
Onder leidng van een gids.
Verzamelen om 13.00 op Museumplein in Kerkrade.
Vooraf inschrijven
- xx MEI Presentatie boekje over geschiedenis van de Voort in
Nieuwenhagen. Datum wordt tijdig via de pers bekend
gemaakt.
- xx JUNI Jubileummarkt Petrus en Paulus in Schaesberg
- 09 SEPT. Excursie naar de oude dorpskern van Waubach.
Nadere informatie in Bulletin no 2
- xx OKTOBER Open dag in verband met de ingebruikname van ons nieuwe
gebouw. Datum, tijd en gang van zaken worden in de
komende maanden vastgesteld.
- 02 NOV. Lezing over HERFST- EN WINTERFEESTEN in onze
streek door mevr. Schreuder van Nostalnu. De preciese
datum wordt bekend gemaat in Bulletin no 2.
- 10 NOV. Verenigingsavond en presentatie Jaarboek 1999/2000
Inschrijven vooraf via formulier in Bulletin no 3
- 14 DEC. PLATKLOEB: DER GEBOARE VERTELLER
-

DE KIRMESBEL

'T Ennie a groeëtmodders hank
gong vreudig noa der kirmespley
die wongerweld vol glimmergood
schtong glanzend in der schunne mey

Wie 't Ernie selber modder woeëd
Doe wor de shtolze oma doaë
Um mit de kinger an de hank
Noa karresel en kroaëm te goaë

't Ernie schloefet, aafgeleefd
't klinste kleekink an de hank
va wiets blonk al der kirmespley
vol kingervreud en orgelklank

't leeëve is vol glimmergood
en drieënt zich wie ing karresel
graat went me good op toere kunt
da geet al wer de bel

Karl Specker

EEN MERKWAARDIGE PAUS

Hoe een franse geleerde de katholieke kerk het tweede millennium binnen leidde

De overgang van het eerste naar het tweede millennium was minder spectaculair dan die van het tweede naar het derde. Vermoedelijk had de grote massa nauwelijks in de gaten dat die overgang er was. Men had nog lang niet overal de jaartelling aangenomen, die met Christus begint. Ook was er geen overeenstemming over de preciese datum waarop het jaat 1000 zou beginnen. Nieuwjaarsdag werd op zeer verschillende dagen gevierd: begin december, 25 december, 1 januari. Bovendien hadden de meeste mensen wel iets anders te doen dan zich met eeuwwisselingen bezig te houden: de zorg voor levensonderhoud en overleven nam heel wat meer tijd in beslag dan in onze tijd.

Slechts een kleine groep ontwikkelden maakte zich druk over de millenniumwisseling. Met name monniken en wat intellectuelen die lezen en schrijven konden. De somberlingen onder hen zagen overal om zich heen tekenen van verval en ondergang, dezelfde tekenen die beschreven worden in de Apocalyps. Zij stelden zich in op het naderende einde van de wereld. Naarstig speurden ze naar de bekende verschijnselen. Een van de belangrijkste was de komst van de Antichrist: de bode van de duivel die met zijn misleidende preken de gelovigen tot geloofsafval en vele vormen van slechtheid zou verleiden. En waarempel, daar zag men hem zitten nota bene op de Stoel van Petrus waarvan hij onder de naam Sylvester II in april 999 bezit genomen had.. Van huis uit heette hij Gerbert van Aurillac. Alles wees er vdat deze man zijn ziel aan de duivel had verkocht en dat hij nu de kerk en heel de wereld naar de ondergang zou voeren.

Overigens was lang niet iedereen het met deze beoordeling eens. Met name niet de Keizer van het heilige Roomse Rijk, de koning van Frankrijk niet en een hele stoet abten en abdijen. Wat was er aan de hand ?

Eigenlijk ging het in de tweede helft van de 10^e eeuw niet slecht met West-Europa. Met de Ottonen waren krachtige keizers, die in het Duitse Rijk voor orde en rust zorgden. In Frankrijk gebeurde onder leiding van Hugo Capet hetzelfde. Zij maakten een einde aan de woelige toestanden die sinds de dood van de zonen van Karel de Grote in Europa heersten. Aan het hof van de keizers was er grote belangstelling voor kunsten en wetenschappen. Regelmatig werden er grote wetenschappelijke disputen gehouden waaraan geleerden en studenten uit heel Europa deelnamen. De keizers droomden van

een herstel van het oude romeinse imperium met Rome als hoofdstad. Vandaar dat ze grote aandacht hadden voor de bezetting van de Stoel van petrus.

In deze wereld wordt in 941 Gerbert geboren in de plaats Aurillac, ergens in het zuid-westen van de Auvergne in Frankrijk. Na een eerste scholing in de abdij in zijn geboortestad trekt hij omstreeks 965 naar Spanje waar hij muziek, wiskunde, geometrie, sterrenkunde en geneeskunde studeert en kennis maakt met de arabische bronnen en opvattingen hierover. Ook leest hij er in de oorspronkelijke versie de werken van Plato, Aristoteles en andere heidense schrijvers (bv Ovidius) die in West-Europa helemaal vergeten waren. Hij ontwikkelt zich tot een groot geleerde die boeken schrijft over muziek, oogziekten, het Astro-labium, (een instrument om op zee de breedtegraden te meten), de Abacus (een rekenbord waarmee je snel en efficiënt de meest ingewikkelde berekeningen kunt maken). Hij bouwt zelf zijn orgels, ontwerpt en bouwt een hemelglobe en een planetarium om de beweging van de sterren beter te kunnen bestuderen, hij verzamelt handschriften. Hij ontwikkelt zich tot een van de grootste geleerden van zijn tijd. Met name door zijn studie over de Abacus heeft hij grote invloed op het wetenschappelijk en zakelijk denken. Mede door zijn toedoen worden de romeinse cijfers vervangen door de Arabische en gaat men gebruik maken van de begrippen 0 en oneindig. Hij zet hiermee een ontwikkeling op gang die vergelijkbaar is met die van de computer in onze tijd. Otto I is zeer onder de indruk van hem en trekt hem aan als adviseur en hofwiskundige. Otto II maakt hem abt van de abdij van Gobbio in Italië, waar hij na een tijdje moet vluchten omdat hij ruzie krijgt met zijn leenmannen (hij wil namelijk het erfelijk leenmanschap opheffen). Hij wordt vervolgens leraar in Reims waar hij het onderwijs wezenlijk verbetert. Bovendien bemoeit hij zich van daaruit met de Duitse politiek (Otto III is bij de dood van zijn vader pas 3 jaar. Er zijn heel wat kapers op de kust en Gerbert weet door krachtig en slim politiek spel de kroon voor Otto te redden) en met de Franse (hij kiest partij voor Hugo Capet tegen de hertog van Bourgondië en levert zo een belangrijke bijdrage aan de eenwording van Frankrijk). Als hij ruzie krijgt met de franse koning vlucht hij naar Aken en wordt hij eerste adviseur Otto III. Met hem trekt hij rond in het Duitse Rijk en Italië waar hij door Otto benoemd wordt tot bisschop van Ravenna. Als in 999 de paus overlijdt, wordt hij de nieuwe paus.

Ook als Paus doet hij belangrijke dingen. Zo weet hij de koning van Noorwegen te bewegen het oude runenschrift te vernagen door het latijnse. Hij maakt Palen onafhankelijk van Duitsland door er een zelfstandige kerkprovincie van te maken. Hij erkent Hongarije als zelfstandig koninkrijk.

Met Otto vecht hij tegen het erfelijk leenmanschap ten gunste van een meer centraal gezag. Hij maakt de abdijen onafhankelijk van de vorsten door de abten rechtstreeks onder het gezag van de paus te plaatsen.

Het is voor ons 20^e eeuwers verrassend te zien hoe in een tijd die door velen van ons als middeleeuws en duister wordt gezien, de Stoel van petrus bezet wordt door een "modern" denkende man, met voor zijn tijd zeer revolutionaire ideeën en invloed. Verrassend is het ook dat juist bij de millenniumwissel, evenals in onze tijd, een niet-italiaan pas is, die zich overigens op geen enkele manier druk heeft gemaakt over het millennium.

De ondergangspropheten zagen in hem de Antichrist, want alleen met behulp van de duivel kan iemand zo geleerd, onafhankelijk denkend en invloedrijk zijn.. Dat hij al in 1003 sterft is voor hen een bewijs. De duivel wilde zijn ziel hebben en nam geen enkel risico. Volgens deze mensen had Gerbert wel vooraf zijn maatregelen genomen. Testamentair had hij bepaald dat voor zijn begrafenis zijn lichaam in kleine stukken gesneden moest worden, zodat de duivel hem nooit in zijn geheel kon meenemen. Een prachtige legende die zo overtuigend was, was dat men in 16.. zijn graf heeft geopend om te kijken of het echt zo was. Men vond in dat graf een ongerept geraamte.

A.J.Verreck

Lit.: R.Lacey en D.Danzinger : The year 1000
Little, Brown and Company 1999

Encyclopedia Britannica onder Sylvester II en Abacus

LEEFOMSTANDIGHEDEN IN HET BRIKKENBAKKERSDWERK **Van de familie Dohmen-Oberjé te Schinveld**

Al eeuwenlang worden er uit leem of klei stenen gemaakt. De manier waarop dat gebeurde bleef tot ver in de tweede helft van de 19e eeuw bijna onveranderd. De leem of een andere grondstof wordt opgegraven, naar een vormtafel gebracht, daar in hompen aangegeven en met behulp van houten vormen tot stenen gemaakt. De stenen worden in rijen gelegd en in de zon gedroogd. Daarna worden ze in een groot vierkant opgestapeld tot ze zelf een oven vormen. Dan wordt binnenin een groot vuur ontstoken dat doorbrandt in de lagen turf of het steenkolengruis die tussen de lagen stenen zijn

aangebracht. Zo worden alle stenen in ongeveer een maand gebakken. Een deel van de stenen gaat hierbij verloren, omdat de buitenste stenen te weinig hitte krijgen en de binnenste kapot branden.

Rond half april trok een groep van 10 tot 20 personen naar de leesvelden. Ze stonden onder een ploegbaas die met de steenfabrikant een contract had afgesloten en de arbeiders het loon uitbetaalde. De vrouw, zuster of moeder van de ploegbaas zorgde voor het huishouden en kookte en waste voor alle mensen van de ploeg. De brikkenbakkers woonden bij elkaar in een zelf gebouwde hut of keet. Het was een primitief bouwsel van balken, waar twijgen tussen gevlochten werden, die met leem en koemest bij elkaar werden gehouden, of waar planken tussen werden geslagen. Ze sliepen op strozakken of op de grond. Aparte ruimten had men niet, al hadden de ploegbaas en de bazin een met een oud stuk doek of gordijn afgesloten ruimte als slaappleaats. In 1880 was dat nog zo. Rond 1900 bouwde men houten keten met tussenschotten zodat er ruimten voor de ploegbaasfamilie, de ongetrouwde meisjes en de rest van de ploeg ontstonden.

's Avonds na het werk zaten de arbeiders buiten voor de keet, dronken jenever, kletsten wat en zongen bij de muziek van een harmonica. 's Zondags sliepen ze lang uit en gingen naar de kerk, waarna de mannen met de ploegbaas naar een café gingen. 's Middags waren ze altijd in het kamp. Soms bezochten ze een andere brikkenbakkersploeg of kwam er een op bezoek. Elke zondag maakten ze muziek, waarbij gedanst werd. Ze waren allemaal gelijk, ze hoefden geen status tegenover elkaar op te houden. Ze genoten van de weinige momenten van geluk. Een ruzie was als de zondag om was weer vergeten.

De dagindeling was als volgt:

04 uur	2 borrels	12 uur	soep, aardappelen en worst
06 uur	brood en spek	12-16 u.	2 borrels
06-9 uur	twee borrels	16 uur	boterham met worst
09 uur	boterham met worst	19 uur	2 boterhammen
9-12 u.	twee borrels	22 uur	warm eten

Hieruit kunt u opmaken dat het leven van de brikkenbakker erg zwaar was. De kinderen werkten als gelijken mee en kregen evenveel borrels.

De brikkenbekkers moesten dit werk doen bij gebrek aan ander werk. Later was het moeilijk deze mensen, die van het buitenwerk hielden, te bewegen om naar de mijnen te gaan. De oorlog van 1914-1918 heeft dit echter versneld.

DE BEGRAFENIS VAN MARIA RUMKENS IN DE PANCRACTIUSKERK TE HEERLEN

Tussen de door dhr. H.Goossens aan onze vereniging in bruikleen afgestane stukken bevindt zich een boekje met een formaat 15x8,5 cm. Van de houten kaft is nog slechts een heel klein gedeelte voorhanden. Het is een rekenboekje waar vroeger de boeren hun afrekeningen voor diensten aan derden vastlegden. Hierbij gaat het meestal om afrekeningen met knechten en meiden alsmede afrekeningen voor karrevrachten aan derden. Vaak worden ook alledaagse gebeurtenissen opgetekend. Deze laatste vormen een bijzonder aandachtspunt omdat het vaak gaat om weerberichten, aardbevingen, recepten en bijzondere gebeurtenissen uit het eigen dorp. De eerste vraag die opkomt is: aan wie heeft dit boekje toebehoord? Een tweetal aantekeningen geven antwoord op deze vraag:

Anno 1768 den 25 april hab ich voldaan die ausgab von das haus, an min swager Joannes Hanssen, mit 5% patt. Oene dit bovenstante op diitt platt. Peter Pelzer.

Welke Peter Pelzer is dit?

De volgende aantekening geeft aan dat hij met een Hanssen gehuwd is.

Anno 1766 18 julius tuschen 5 offte uren nar mittag op eynen zondagh ist mein swigerfatter Jan Hanssen den Herren entschlafen Godt trost die lijeve seell en te Eegelshoven begraben.

Het overlijdensregister van Eijgelshoven geeft bij dit overlijden geen bijzonderheden.

Op dezelfde bladzijde komt de volgende aantekening voor: *Anno 1767 13 febratius nar mittag om 4 uren stanz(?) ist Maria Rumkens dem Heerren entschlafen op eenen vrijdagh en te Heerlen in die Kirck in den ersten gang tuschen tije hinssten pillaren begraben godt trost die lieve seell.*

In de klapper op de overlijdens van Heerlen wordt op 15-2-1767 Reumkens Maria weduwe van Haen Joannes begraven. Het kan niet anders zijn dan dat deze Reumkens Maria dezelfde is en dat er een tikfout in de klapper is geslopen. (Haen moet zijn Hanssen). Bij controle van dit gegeven in de registers van de St. Pancratius te Heerlen blijkt dat er staat "begraven op 15-2-1767 Rumkens Maria vidua Joannes Hanssen" zonder verdere aanduiding dat ze in de kerk wordt begraven.

Hieruit blijkt weer eens dat de klappers slechts dienen om de brondocumenten te raadplegen!

Peter Pelzer was dus gehuwd met Petronella Hanssen dochter van Joannes Hanssen en Maria Rumkens.

Voor verdere lotgevallen van dit gezin verwijs ik naar H.Goossens in Jaarboek OCGL 1987 blz 42-71

Hub Dortants

GEK

't Kindje wor gek
der geest wor gevange in iezere schtange
't kindje wor gek

Der geest wor gevange
Zieng weld wor mar klee, 't wor zoeë allee
Achter iezere schtange

Zieng welt wor mar klee
Umdat 't nit zoog, wat me nuy vur um doog
't volt zich allee

Umdat 't nit zoog
En och nit koos begriepe, dat der geest nit wool riepe
't verschtank 't nit doog

't koos nieks begriepe
want 't kindje wor gek, 't kindje wor gek
der geest wol nit riepe

't kindje wor gek
der geest wor gevange in iezere schtange
't kindje wor gek

't kindje woeët groeët
en doe brooke de schtange
want der gek deje gong doeëd
en der geest wor nit langer gevange

Karl Specker

HEEMKUNDEVERENIGING

Oudheidkundig en Cultuurhistorisch Genootschap Landgraaf

Secretariaat: Stegelenstraat 12 6438 JN Oirsbeek 046-4421937

Inschrijfformulier

**Voor de excursie naar het Industrion in Kerkrade op
15 april 2000 á fl. 10.00 per persoon.**

ondergetekende:

zal deelnemen aan deze excursie.

Hij/zij komt met personen.

Hij/zij heeft eigen vervoer / zou graag met iemand meerijden

Geef dit formuliertje ingevuld af bij de balie of stuur het op naar het secretariaat. Nadere informatie en een acceptgiro voor de onkosten ontvang je ongeveer veertien dagen vantevoren.

Bulletin

16^e jaargang no 2
2e kwartaal 2000

Van de voorzitter

Goed drie maanden is het geleden dat we onze jaarvergadering hielden. De laatste in het gebouw aan de Curacaostraat. Voor degenen die vervolgens de verhuizing naar de Kloosterstraat hebben verzorgd lijkt die datum eindeloos verweg. Er is zoveel te doen geweest en gebeurd, dat drie maanden te weinig tijd opleveren om het allemaal te plaatsen, al kun je het ook kernachtig samenvatten in de woorden: inpakken, wegwezen en uitpakken. Er zijn bergen verzet. Ongelooflijk. En met welk resultaat. We hebben een warm, aantrekkelijk en overzichtelijk nieuw verblijf gekregen, waar je veel kunt vinden, goed kunt werken en graag wil zijn. Wie er nog niet geweest is moet zeker snel eens een bezoek brengen om zichzelf hiervan te overtuigen. In dit Bulletin vind je kort het verhaal van deze operatie, die dankzij de onvermoeibare inzet van een grote groep vrijwilligers zo goed is geslaagd. Uiteraard geven we ook aandacht aan de verdere actualiteit van ons Genootschap, zoals de onderscheiding van Hein Rade, de nagedachtenis van vier overleden leden, nieuwe straatnamen in Landgraaf en achterstallige contributie.

Ik neem aan dat er voor de werkplaats nu een rustige tijd begint vanwege de vakanties, die, naar ik hoop, veel plezier en genot zullen opleveren zodat we eind augustus met goede moed weer aan de slag kunnen gaan.

Albert Verreck

Contributie 2000

Degenen die de contributie 2000 nog niet hebben betaald vinden in dit Bulletin een nieuwe acceptgiro. De penningmeester hoopt dat zij vóór 15 juli hun bijdrage zullen storten. Dank, dank, dank !

*Gezien de vele kosten die ons Genootschap heeft, kunnen we best wat extra-geld gebruiken. Komend jaar zullen we U hierom voorstellen de contributie te verhogen. Dit jaar kunt U ons al helpen met een vrijwillige donatie bij de contributie of met een extra-storting op Rabobank Landgraaf 136314937 of op Post giro 4776225 t.n.v. O.C.G.L. Landgraaf.
Namens de penningmeester alvast bedankt.*

HEIN RADE ONDERSCHIEDEN

De dag voor koninginnedag was het weer schitterend en terecht, want door de burgemeester persoonlijk werd Hein Rade op die dag de onderscheiding uitgereikt van lid in de orde van Oranje Nassou. Het gebeurde in gezelschap van zijn vrouw, zijn kinderen, mevrouw Ringens en een delegatie van het OCGL-bestuur. De sfeer was opgewekt en feestelijk. In een korte toespraak vertelde de burgemeester waarom Hein deze eer te beurt viel. "Hij heeft zich zijn hele leven bezig gehouden met de geschiedenis van Schaesberg en Landgraaf. Meer dan tien jaar heeft hij zich als bestuurslid zeer actief voor het OCGL ingezet. Van hem onder anderen is de aanzet afkomstig voor een Landgraafs museum.

De effecten van zijn werk zijn in Landgraaf nog tastbaar aanwezig.

* Zo heeft hij in de tachtiger jaren een stuwende rol gespeeld bij het behouden en restaureren van de kruisweg van Aad de Haas die nu de omloop in het gemeentehuis siert.

* Zijn niet aflatende inzet heeft niet alleen geleid tot een boekje "Kruisen en Kapellen in Landgraaf" maar ook tot een goed georganiseerde dienst onderhoud kleine monumenten.

* Dankzij zijn acties zijn enkele van de weinig overgebleven monumenten in Schaesberg behouden. Te noemen zijn Villa Quaadvlieg en Station Schaesberg.

* In het Straatnamenboek dat hij in 1997 bij het derde lustrum van het Genootschap publiceerde heeft hij voor Landgraaf belangrijke historische kennis vastgelegd en onder de aandacht van velen gebracht.

* In zijn fotocollectie ligt een groot stuk van de Landgraafse geschiedenis vast.

* Nog steeds is hij zeer actief. Zo werkt hij momenteel samen met Sjeff

Bosch aan een geschiedenis van de Lichtenberg en was hij direct betrokken bij het schrijven van een jubileumboek naar aanleiding van 50 jaar Eikske.

* Als "wandeland geschiedenisboek" van Landgraaf wordt hij voortdurend geraadpleegd door mensen uit de hele gemeente, jong en oud. Hij gaat graag op vragen in en is daarbij zeer gastvrij en attent."

Hein voelt zich terecht zeer vereerd met deze onderscheiding. Wij vinden het prachtig en wensen hem veel geluk ermee.

IN MEMORIAM

J.J.C.A.L'Ortye

J.L'Ortye was een belangrijk kenner van Nieuwenhagen en zijn geschiedenis. Het kende iedereen en wist van menige familie een massa over afstamming en relaties. Bijna alles wist hij van de families L'Ortye en Hanssen. Samen met Huub Hanssen heeft hij de genealogie van deze families beschreven. Belangrijk is zijn bijdrage aan de geschiedenis van parochie en kerk van Nieuwenhagen. Vóór alles was hij aangenaam mens die wij als lid van ons genootschap bijzonder hebben leren waarderen. Hij overleed op 26 februari.

Thei Gybels

Zeer onverwacht overleed op 14 april Thei Gybels. Thei was een man op wie je altijd kon rekenen, die er steeds was als je hem nodig had. Voor ons Genootschap heeft hij zeer veel betekend. Als wethouder vond hij de geschiedschrijving van onze gemeente van wezenlijk belang; en dus hechte hij grote waarde aan het bestaan van ons Genootschap. Hij heeft onze werkplaats, de opbouw van ons sociaal-historisch archief en ons werk aan een Landgraafs museum van harte ondersteund. Door zijn toedoen met name zijn wij goed gehuisvest.

We betreuren het zeer dat deze bekwame, belangstellende en hartelijke man, zo voortijdig uit onze gemeenschap is weggenomen.

Frans Houben

Hij was met zeer veel dingen bezig . In ons Genootschap kenden we hem als de man van de geschiedenis van Leenhof. Daar wist hij onmogelijk veel van en er zou zeker een publicatie komen. Het heeft niet zo mogen zijn. Veel te jong (pas 48 jaar) overleed hij op 25 april. Jammer, jammer. Wij leven mee met Hilde en Jeroen.

Huub Hanssen

Hij overleed in Oss, kreeg zijn uitvaart in Oirsbeek maar was afkomstig uit Nieuwenhagen. Zijn dood op 29 april kwam onverwacht. In ons Genootschap kenden we hem als onderzoeker van de geschiedenis van de families Hanssen en L'Ortye. Samen met J.L'Ortye beschreef hij de genealogie van deze families. Hij genoot nog van het leven en zal dus zeer gemist worden met name door zijn vrouw en kinderen.

Excursie naar het Industrion in Kerkrade

Op 15 april hebben we met ruim dertig man een bezoek gebracht aan het Industrion in Kerkrade. Onder de leiding van twee voortreffelijke gidsen verkenden we de technische ontwikkelingen van de 20e eeuw. Boeiend is vooral dat alles "het doet" en dat je overal aan mag. Je ziet, voelt, hoort en ruikt de techniek. Prettig is het dat je zeer veel te zien krijgt zonder overvoerd te worden. Je komt in een gemechaniseerde werkplaats, in een electriciteitscentrale, een mijn, een telefooncentrale, een waterzuiveringsbedrijf; je ziet hoe geleidelijk de huishouding wordt getechnificeerd. Maar je voelt je niet opgejaagd. Heel ontspannen onderga je op korte tijd de geweldige ontwikkelingen die we hebben doorgemaakt. Prachtig.

Na afloop hebben we in het restaurant nog wat nagepraat. En we zijn naar huis gegaan met het voornemen zeker nog eens terug te komen, want er zijn heel wat zaken die je best nog eens een tweede keer wil ondergaan.

LEZINGEN, BIJZONDERE ACTIVITEITEN

GESCHIEDENIS VAN DE VOORT

De werkzaamheden aan het boekje schieten goed op. Op vrijdag 9 juni was er een presentatie voor belangstellenden uit de wijk. Er waren 70 mensen. Velen tekenden in.

Het boek verschijnt eind september. Het gaat fl.25,00 kosten. De preciese datum van de presentatie wordt via de krant bekend gemaakt.

VRIJWILLIGERSAVOND in september

De vrijwilligersavond die normaal begin maart wordt gehouden is in verband met de verhuizing uitgesteld. Omdat het niet lukt vóór de zomervacantie een datum te vinden die ieder schikt, wijken we uit naar september. In onderling overleg zal zo vlug mogelijk de datum worden vastgesteld.

OPEN DAG EN PRESENTATIE VAN ONS NIEUWE VERBLIJF op 2 september

Op 2 september houden we – tegelijk met onze bovenburen van de Vrije Academie – open huis. Tussen ongeveer 11.00 uur en 16.00 uur kan ieder die dat wil komen kennismaken met ons en ons nieuwe gebouw. Het precieze programma en de tijden worden tijdig bekend gemaakt.

EXCURSIE NAAR DE OUDE DORSPKERN VAN WAUBACH

Tweede helft september

Hein Goossens hoopt tegen half september weer zo goed te kunnen lopen dat wij ons door Waubach kan rondleiden. In Bulletin no 3 zullen we datum en tijd bekend maken.

OVERIGE ACTIVITEITEN IN 2000

02 november: lezing over herfst- en winterfeesten. Mevr. Schreuder

10 november: presentatie jaarboek en gezellige verenigingsavond

14 december: vertellersavond van der PLATKLOEB

◆ ♣ □ □ ◆ ◆ ☒ ♯ ♯ ♯ □ □ ◆ ☒ ◆ □ ♣ ◆ ● &

*HEEMKUNDEMARKT 2001
DE HEEMKUNDEMARKT VOOR HEEL
OOSTELIJK ZUID-LIMBURG WORDT GEHOUDEN
IN SEPTEMBER 2001. Het belooft een grote
manifestatie te worden.*

DE VERHUIZING

Door A.J. Verreck

Waarom eigenlijk verhuizen ? Waar kon je eigenlijk beter zitten dan in het oude kleine schoolgebouwtje aan de Curacaostraat ? Het lag rustig, was goed bereikbaar en bood nog steeds ruimte voor reorganisatie van de inrichting, zodat alles erin kon. Toch hebben we al ruim drie jaar geleden bij de gemeente gevraagd om een ruimere behuizing. De groei van het archief, de ontwikkeling van de werkplaats, de toename van het museummateriaal, zouden op de duur niet meer in de Curacaostraat kunnen worden opgevangen, tenzij er daar een stuk werd aangebouwd. Het antwoord van de gemeente bleef uit. Men had gewoon geen vervangende ruimte. Onze hoop op een aanbouw groeide. Totdat bij de gemeente heel andere ruimteproblemen ontstonden. "Ons" gebouw was het meest geschikt om de klasseverkleining van BS Schaesberg op te vangen. Opeens zaten we in een stroomversnelling, al stond ons ruimteprobleem niet meer op de eerste plaats. Ons werd meegedeeld dat we zouden moeten verkassen zodra de gemeente een passend onderdak voor ons gevonden had. Na veel overleg en zoeken – Strijthagen, 't Sjaans Kentje, de vroegere Mariaschool in Nieuwenhagerheide, Carré in Schaesberg passeerden de revue – werd de ruimte van de openbare bibliotheek aan de Kloosterstraat, geschikt bevonden al was ze eigenlijk te klein. We zouden erin kunnen na carnaval 2000 zodra de bibliotheek verhuisd was naar het nieuwe gemeenschapshuis bij An der Put.

Een verhuiscommissie

In december werd een verhuiscommissie ingesteld die begon met een inventaris van de problemen die moesten worden opgelost. Er werd gepraat over inpakken, uitpakken, overbrengen. We dachten in eerste instantie alles zelf te kunnen doen, ook het overbrengen van de spullen. We hoopten dat de gemeente ons hiertoe een vrachtwagen zou lenen. De problemen werden pas echt concreet toen we voor het eerst de nieuwe ruimte goed hadden bekeken. De indruk was positief: een mooie overzichtelijke plaats, zonder gangen of muren, goed onderhouden. Alleen: ze leek te klein, we zouden nooit alles erin krijgen. Stef schakelde de computer in en maakte inrichtingsplannen. Met knap passen en meten wist hij uiteindelijk alles een plaats te geven. Wel zouden we dan de beschikking moeten krijgen over een opslagruimte in de souterrain. Dat werd toegezegd.

Is er wel voldoende ruimte ?

Intussen was er ook een duidelijker beeld ontstaan van de omvang van de verhuizing. We bleken zeer veel te hebben, veel meer dan we op het eerste gezicht dachten. De werkgroep Onderhoud en Beheer zag de bui al hangen. "Dit krijgen we met onze vrijwilligers nooit rond, zeker niet als we binnen enkele weken alles weer op de plaats willen hebben. Inpakken en uitpakken, dat gaat wel. Maar het overbrengen zal ons niet lukken." Er werd een beroepsverhuizer bijgehaald, de heer Vroomen uit Eygelshoven. Hij stelde vast dat hij alleen voor het overbrengen twee volle dagen zou nodig hebben. Dus werd besloten: zelf doen we het inpakken en uitpakken, zelf zetten we de kasten en rekken op, zelf poetsen we en voeren we de noodzakelijke onderhoudswerken uit zoals schilderen. Maar het overbrengen van de hele inventaris besteden we uit. Alleen het paard doen we in eigen beheer.

Het inpakken

Het echte inpakken begon eind januari, Er werd zo gewerkt dat de werkplaats zo lang mogelijk open kon blijven. De leiding van de organisatie lag bij Stef en Wilma. Ze kregen vaste assistentie van Huub, Jo, Matjeu en Winand. Ze konden bovendien rekenen op steun van een grote groep vrijwilligers uit de werkgroep Onderhoud en Beheer en de deelnemers aan de werkplaats. Langzaam groeiden de stapels verhuisdozen tot een bijna ondoordringbare vesting.

Poetsen en schilderen tot je armen bijna van de lijf vallen

Toen half maart de nieuwe ruimte leeg kwam was een groot deel van het voorbereidend werk in de Curacaostraat gereed. Met vereende krachten kon begonnen worden met het bewoonbaar maken van het nieuwe onderdak. Hoewel alles goed onderhouden was bleek na ontruiming toch dat er veel te poetsen en te schilderen was. Dagenlang is er gewerkt. Vooral het schilderwerk was zwaar. "We hadden als het ware geen armen meer"

De operatie paard

De operatie paard werd uitgevoerd onder leiding van Winand Ploemen. Om ernstige beschadigingen te voorkomen moest het paard worden opgehangen in een steigerwerk, een heel secuur werk. Vervolgens moest het hele gevaarte vanuit de 'zadelmakerij' door de archiefruimte en de grote zaal naar de gang gereden worden en door de lange gang naar buiten, waar het onder grote belangstelling op een open aanhanger werd geplaatst. Bij het passeren van de deuren was het de kunst het hoofd als eerste naar buiten te krijgen. Het binnenbrengen aan de Kloosterstraat was gemakkelijker omdat hier maar één deur gepasseerd hoefde te worden.

De grote overtocht in 7 vrachten

Op 5 en 6 april vond de grote verhuizing plaats. Omstreeks 8 uur reden de wagens voor aan de Curacaostraat. Er werd een houten loopweg aangelegd tussen de buitendeur en de wagens zodat de karretjes met dozen probleemloos van binnen naar buiten gebracht konden worden. Toen eenmaal alles stond en lag, liep de operatie voorspoedig. In 7 grote vrachten werd alles naar Waubach gebracht waar een groep vrijwilligers gereed stond om te gaan opbouwen en uitpakken. Er werd onvoorstelbaar hard en lang gewerkt. Op 6 april in de avond was alles in Waubach. Op zaterdag 8 april stond het al bijna op zijn plaats. Op woensdag 12 april was de werkplaats weer in bedrijf. Eind april waren ook de vitrinekasten ingeruimd en stonden de zadelmakerij en de winkel van Funs Robberts helemaal als gewenst.

Vruchtbare samenwerking onder leiding van Stef en Wilma

Stef, Wilma en al hun vrijwilligers hebben ongelooflijk hard en goed gewerkt. En het resultaat mag er zijn. Er is een echte historische werkplaats gecreëerd, aantrekkelijk, gezellig, vol herinneringen, gemakkelijk toegankelijk. Tussen de bedrijven door hebben ze nog

gezorgd voor betere stoelen, voor inrichting van de kantine, voor het in orde maken van de opslagruimte in de souterrain, voor overleg met der Student enz. enz. Al doende is er bovendien een hechte groep ontstaan van mensen die weten wat ze aan elkaar hebben, die het Genootschap als hun vereniging beschouwt.

Dank aan de gemeente

Een en ander zou niet gekund hebben als niet ook de gemeente zo goed had meegewerkt in de vorm van financiële en materiële ondersteuning. Het is alleen te hopen dat we nu voor lange tijd rustig onderdak zijn, want hoe goed alles ook gelopen is, niemand verlangt voorlopig naar een herhaling van de operatie. We zijn verhuismoe.

Genealogie en internet.

Door Jo Schiffelers (jo.schiffelers@wxs.nl)

Uit de vragen en opmerkingen die ik regelmatig krijg, moet ik concluderen dat mijn artikeltjes over het gebruik van internet voor genealogie gelezen worden en dat men daarna werkelijk aan de slag gaat.

Internet blijft in elk geval een onuitputtelijk bron voor de genealogen. Maar niet alleen voor degenen, die met genealogie bezig zijn. Ook de mensen die bezig zijn met geschiedenis of andere zaken kunnen er het nodige vinden. Ik beperk mij tot genealogie.

Genlias

Veel mensen hebben de laatste tijd tevergeefs geprobeerd om de pagina van Genlias te openen. Eventjes een geheugen opfrisser: Genlias is het project van de rijksarchieven om alle burgerlijke stand gegevens in de komende jaren via internet toegankelijk te maken. Genlias had de laatste tijd te maken met veel storingen. Men weet niet of dit komt door het groot aantal bezoeken of fouten in het programma. Daarom heeft het rijksarchief besloten om een en ander uitgebreid te onderzoeken. Dit betekent dat Genlias voorlopig niet meer te raadplegen is. Via het archiefnet zijn wel de provinciale rijksarchieven te raadplegen en soms ook burgerlijke stand. Friesland heeft een heel eigen pagina opgezet met een groot aantal gegevens.

Genealogie.pagina.nl

Een hele leuke en goede pagina om te starten met je bezoek aan internet is www.startpagina.nl. Links bovenaan op deze pagina staat het woord overzichten. Dit klik je aan. Je komt dan op een groot aantal alfabetische gegevens. Onder de g staat genealogie en geschiedenis. Wanneer je vervolgens genealogie aanklikt kom je bij genealogie.pagina.nl. Mijn advies is om deze pagina meteen aan je favorieten toe te voegen zodat je er voortaan meteen naar toe kunt gaan. Op deze pagina tref je allerlei zogenaamde links aan naar allerlei pagina's over genealogie. Niet meer lang zoeken maar gewoon aanklikken en je surft er direct naar toe.

Het behandelen van alle links in het Bulletin voert te ver. Voor een paar wil ik een uitzondering maken.

De site van de Mormonen wordt op dit moment echt gevuld met een groot aantal gegevens. Miljoenen namen zijn hier op te zoeken. Jammer is dat men niet altijd de getuigen noemt waardoor het leggen van verbindingen wat moeilijker wordt, maar zeker interessant genoeg om ontbrekende familieleden te vinden. Je vult bij last name gewoon de geslachtsnaam in en laat maar zoeken. Je kunt in de lijst met aanklikken meer gedetailleerde gegevens krijgen en zo vlug als de kreet family of pedigree verschijnt zitten er nog meer gegevens achter. Ook interessant is de Pro-Gen pagina. Hier tref je veel links naar de leden van de gebruikersgroepen. Deze mensen hebben vaak hun kwartierstaat in het net zitten en je kunt er dus genoeg spoorwerk in doen.

Een andere interessante pagina zijn de bronbewerkingen. Per provincie kun je hier zien wat via internet, BBS of op een andere manier uitgegeven is. Voor ons is internet het belangrijkste. Complete klappers en andere stukken kun je zo vinden en lezen en voor de liefhebbers vaak ook nog printen. Onder Limburg tref je momenteel de volkstelling van Brunssum aan en verder zijn er enkele lijsten met gegevens van Eijs. Ook zijn er weer links te leggen met mensen die Duitse gegevens op het net hebben geplaatst.

Bij het CBG kun je gratis voor niets deelnemen aan een discussiegroep. Je kunt na aanmelding schriftelijk vragen stellen. Andere onderzoekers kun je zo verder helpen. Ook wanneer je zelf geen vragen hebt kun je zo andere mensen verder helpen.

Kijk een rustig rond op de genealogische pagina en klik rustig alles een keer aan. Bijzonder aardig is op dit moment ook de verzamelingen bidprentjes die te raadplegen zijn. Zelf heb ik hier al regelmatig nieuwe gegevens aangetroffen. Ook wordt er door het hele land gewerkt aan de verwerking van de familieberichten uit de kranten. Ook die kunnen gegevens verschaffen.

Even naar Limburg. Bij rijksarchief Maastricht tref je tegenwoordig het hele verhaal van LVO aan. Erg makkelijk om je bezoek aan Maastricht thuis voor te bereiden. Je kunt zelfs via het net de boeken of stukken al laten reserveren. Ook bij het rijksarchief zie je een aanduiding links. Onder dit kopje zie je tussen andere namen ook een verwijzing staan naar Limburgse genealogie. Je komt dan weer in een apart menuutje met allerlei zaken over genealogie in Limburg. Een aantal mensen heeft er kwartierstaten en andere gegevens staan. Ook hier weer een Limburgse vragenrubriek. Ook die is geheel gratis. Verder heb je links naar België en je kunt zelfs kijken of de naam binnen de stukken van het rijksarchief direct te vinden is.

Let wel even op je telefoonkosten. Na acht uur 's avonds ben je ongeveer f. 1,80 kwijt voor een uur bezoek aan internet. In het weekend zijn de kosten nog 2 cent per minuut en dus f. 1,20 per uur. Overdag betaal je de normale kosten.

Omdat mijn naam ook in de vragenlijsten voorkomt, krijg ik momenteel regelmatig vragen van mensen die ook met genealogie bezig zijn. Soms zoek ik dingen voor hen op binnen mijn eigen gegevens of kijk naar bepaalde dingen wanneer ik in Maastricht kom en soms wisselen we gegevens uit. Je wordt er zelf voor mijn gevoel niet slechter van. Ik mail dus door het hele land en mijn verste contact ligt bij een mevrouw Helga Vaessen die ruim veertig jaar geleden vanuit Heerlen vertrokken is naar Amerika. Via de beantwoording van vragen kwam ik er bijvoorbeeld achter dat de overgrootmoeder van mijn vader ook haar overgrootmoeder is. Leuk toch.

Veel succes met het zoeken via:

www.startpagina.nl of

<http://genealogie.pagina.nl>.

Gedachtenismonument oorlogsslachtoffers van Ubach over Worms

Bij de dodenherdenking op 4 mei werd door burgemeester Janssen bij de St. Jozefkapel in het Rimburgerbos een monument onthuld voor alle oorlogsslachtoffers van Ubach over Worms. Het monument kwam tot stand op initiatief van de Vrienden van de St. Jozefkapel Rimborg. Bij de onthulling werd een brochure uitgereikt met gegevens over alle vermelde slachtoffers

Gedachteniskapel mijnwerkers in Terwinselen

Een stichting wil het voormalige lijkenhuisje van Staatsmijn Wilhelmina ombouwen tot gedachteniskapel van alle 500 omgekomen mijnwerkers uit het mijnbouwverleden in Limburg. Secretaris van de stichting is Wiel Miséré, lid van het OCGL.

Vrijwilligers gezocht voor monumenten, beeldbepalende panden en verdwenen panden.

Door Jo Schiffelers

Na het stoppen van mevrouw Nederpel heb ik de onder andere door haar verzamelde gegevens over monumenten in de gemeente in de computer onder het programma acces verwerkt. Verder ben ik begonnen om gepubliceerde gegevens bij de keurige ordners met foto's te verzamelen. Jammer is, dat wij weinig weten van panden die in het verleden gesloopt zijn. In de jaren zestig is de sloopwoede van de drie gemeenten vernietigend geweest. Van het oude Schaesberg bleef niets over. Ook in grote delen van Nieuwenhagen verdween het nodige. Het oude Ubach over Worms heeft ook wel gesloopt, maar hier is nog het meeste bewaard gebleven. Foto's van bestaande en verdwenen panden worden gescand en op CD gezet. Deze CD's draag ik wanneer ze klaar zijn over aan de vereniging. Verder wordt van elk pand in acces een kaart aangelegd om zoveel mogelijk gegevens te kunnen vermelden. Met deze collectie kunnen we zo een mooi stuk plaatselijke en streekgeschiedenis vastleggen. Ook leuk wanneer je iets wilt weten over panden waar je familie in gewoond heeft.

Als kind heb ik de oude Hoofdstraat in Schaesberg zien verdwijnen. Gelukkig sjouwde ik veel rond met mijn opa d'r Horsche Joep (van de fanfare) en via hem heb ik altijd veel geweten en kwam ik ook op veel plaatsen. Mijn nadeel is natuurlijk toch dat ik in 1971 in dienst verdween en meteen daarna per januari 1973 in Heeze ben gaan werken. Mijn gat in kennis kan ik niet opvullen met bijna elke zaterdag in de werkruimte te zijn.

Ik ben daarom op zoek naar vrijwilligers die ook geïnteresseerd zijn in die oude verdwenen panden en wellicht ook nog foto's of andere gegevens hebben liggen. Misschien weet je iets van een pand dat verdwenen is en kun je daar iets van op papier zetten.

Ook is het van belang om van oude panden die geen monument zijn de gegevens vast te leggen. Vanuit mijn eigen werk weet ik dat een gemeente niet alle panden tegen sloop kan beschermen. Wanneer het bestemmingsplan nieuwbouw toestaat, heb je de bouwvergunning maar af te geven. Zeker omdat in de ruimtelijke ordening geen nieuw buitengebied in gebruik mag worden genomen, zoeken gemeentes oplossingen in het zogenaamde inbreiden binnen de komgrenzen. Dit betekent het maken van (politieke) keuzes. Maar dit onderwerp is misschien een keer iets voor een lezing of een andere discussie.

Als vereniging is het wel onze taak om te zorgen, dat we zoveel mogelijk gegevens hebben vastliggen om die te bewaren voor ons nageslacht.

Heb je gegevens over een bepaald pand of wil je over een pand en zijn bewoners/bouwheer iets uitzoeken, neem dan even contact met mij op. Mijn e.mail adres is bekend of anders kun je altijd een bericht achterlaten in mijn map van de Werkgroep Waubach.

Nieuwe Straatnamen in Landgraaf.

(Door Hein Rade)

Volgens een krantebericht van 14 maart 2000 worden in de wijk het Eikske aan de Heistraat/Kerkraderweg nieuwe woningen gebouwd. Hiertoe worden een zestal nieuwe straten aangelegd welke vernoemd

worden naar inheemse boomsoorten. Deze straatnamen worden bedacht door ambtenaren van openbare werken van de gemeente. Bij navraag bleek dat genoemde bomen mogelijk in deze nieuwbouwwijk zullen worden aangeplant. Als aanvulling op het Straatnamenboek volgt hier een omschrijving van de gekozen boomsoorten.

Zomereik “*Quercus robur L*” hoogte 20 tot 30 meter.

De naam zomereik slaat op het alleen tijdens de zomer dragen van blad. Hij is de bekendste onder de loofbomen uit het Nederlands landschap. De bast is aanvankelijk glad, maar begint na ongeveer 15 jaren diepe verticale scheuren te vertonen waardoor hij in de winter na bladverlies herkenbaar blijft. Als jonge boom is hij gemakkelijk te verwarren met de Plataan of de Accacia. Het silhouet wordt gekenmerkt door vele dikke en bochtige takken. Vroeger werd hij veel aangeplant in houtwallen (de Landgraaf bijvoorbeeld). De eikels zijn geliefd voedsel voor wild. Bekend is (was) de surrogaatkoffie of eikelscacao. In de mythologie is de eik de levensboom die met zijn wortels tot in de onderwereld en met zijn kruin tot in de hemel reikt.

Haagbeuk “*Carpinus Betulus L*” hoogte tot 25 meter.

Vanwege de gelijkenis van zijn bladeren met die van de berk kreeg hij in het Latijn de toevoeging “*betulus*” (op berk gelijkend). In de winter wordt de haagbeuk soms voor een beuk aangezien, want schors en knoppen tonen veel overeenkomst. De schors is glad en grijs. De stam is gewelfd en knokig, terwijl de takken de neiging hebben met de stam te vergroeien. Het silhouet is kronkelig met veel sterk opwaarts gerichte takken. De haagbeuk wordt, zoals de naam al zegt, veel gebruikt voor hekken.

De Boskriek “*Prunus avium L*” hoogte ongeveer 20 meter.

De boskriek, met als Nederlandse naam “zoete kers” is een boom met een opvallend regelmatig en evenwichtig silhouet. De takken staan in kransen rondom de stam en zijn bij oudere bomen ietwat naar beneden gebogen. In de lente bloeit hij uitbundig kort voor het uitlopen van het blad. In Griekenland werden al vroeg cultuurvariëteiten gekweekt welke later door de Romeinen over heel Europa zijn verspreid. Het hout van deze boomsoort is mooi gekleurd en wordt veel gebruikt voor meubels. De verse vruchten helpen tegen koorts en zwartgalligheid.

~~verkwikking bij koortsachtige ziekten, terwijl men vroeger het eten der vruchten beschouwde als heilzaam voor zwartgallige lieden.~~

Hazelaar “*Corylus avelana* L” hoogte tot 5 meter.

De hazelaar is een onopvallende struik met weinig karakteristieke herkenningpunten, zeker in de winter. Om twee van zijn eigenschappen is hij bekend. In de eerste plaats is er de bekende hazelnoot, de meest eetbare noot uit ons gebied. De grote bonte specht en de eekhoorn zijn er dol op. Zij dragen zorg voor de verspreiding der boomsoort doordat zij de vruchten als wintervoorraad aanleggen en later niet benutten. Ten tweede is er de in het oog springende bloei van de vrouwelijke bloemen in het voorjaar. De mannelijke bloei (katjes) ontstaat reeds in de zomer en komt reeds vroeg, soms voor de vrouwelijke in bloei. Volgens de pollendiagrammen was de hazelaar een van de eerste houtachtige gewassen in ons land na het afsmelten van het landijs. Het hout van de hazelaar wordt gebruikt voor het maken van wichelroeden en wandelstokken, terwijl de houtskool gemaakt van hazelaarhout het meest geschikte tekenmateriaal is.

Lijsterbes “*Sorbus aucuparia* L” hoogte tot 15 meter.

De Nederlandse naam spreekt voor zichzelf, het zijn de lijsters die zich aan de bessen te goed doen. *Aucuparia* achter de Latijnse naam betekent “vogelaar”, en zou er op wijzen dat de vogelvangers van de tak met bessen gebruik maakten bij hun bezigheid. Het is een sterke boom voor armere gronden die goed koude kan verdragen. De takken komen geleidelijk uit de stam in een groot aantal en wijzen steil omhoog. De vogels, die de bessen eten zorgen ook voor de verspreiding over grote afstanden via hun uitwerpselen. Door de inwerking van het maagzuur van de vogel ontkiemt het zaad gemakkelijker. Verder zijn de vruchten in de natuurgeneeskunde geen ongebruikelijk materiaal. De Engelse benaming voor de lijsterbes is “Rowan” wat “tune” (=geheim) betekent. In het bijgeloof van vroeger stonden diverse eigenschappen hoog aangeschreven; b.v. door koeien met twijgen van deze boom te slaan werden zij aangezet tot het geven van meer melk. Tevens waren de twijgen een vruchtbaarheidssymbool. Het oud-germaanse Runenschrift wordt met de naam Rowan aangeduid, wellicht om aan te geven dat zijn tekens ook een geheime toverkracht bezaten.

Veldesdoorn "Acer campestre L" hoogte 10 tot 20 meter.

De veldesdoorn, beter bekend onder de benaming "Spaanse aak" hoort tot de esdoornfamilie. Hij komt het meest voor als struik, maar ontwikkelt zich onder gunstige omstandigheden ook tot middelgrote boom. Als struik is hij sterk vertakt, maar niet zo ondoordringbaar als veel doornstruiken. Stam en takken zijn erg kronkelig met zeer veelkorte twijgen. De bloemen worden door insecten bestoven en leveren veel honing. De geslachtsnaam verwijst naar de bladvorm: "acer" =scherp.

Van alle esdoornsoorten wordt de Spaanse aak als de enige, echt inheemse beschouwd, wat wil zeggen dat de soort van nature in een bepaald gebied voorkomt en niet door de mens is ingevoerd.

't Pietje

Op sjoeël woar 't Pietje nit te bes

mieëstal kank heë nit zing les

D'r pap zag 'm woa 't óp sjtóng

went heë dit joar nit uëver góng.

En wie 't eksame woar gedoa,

zeët 't Pietje: ich gleuf nit dat ich uëver goa.

Heë houw 't nog nit gezaag,

doe houw d'r pap 'm al beij d'r kraag.

D'r Piet woos nit wat 'm uëverkoam,

heë kreeg ee flink pak sjleëg óp d'r boam.

D'r daag d'moa kunt 't Pietje vroeë,

mit 't rapport en zeët ezoeë.

Ich bin uëver, dat houwt ier nit gedach,

mie sjlechtste punt, dat is ing ach.

D'r pap, deë graad achter de siedóng zit,

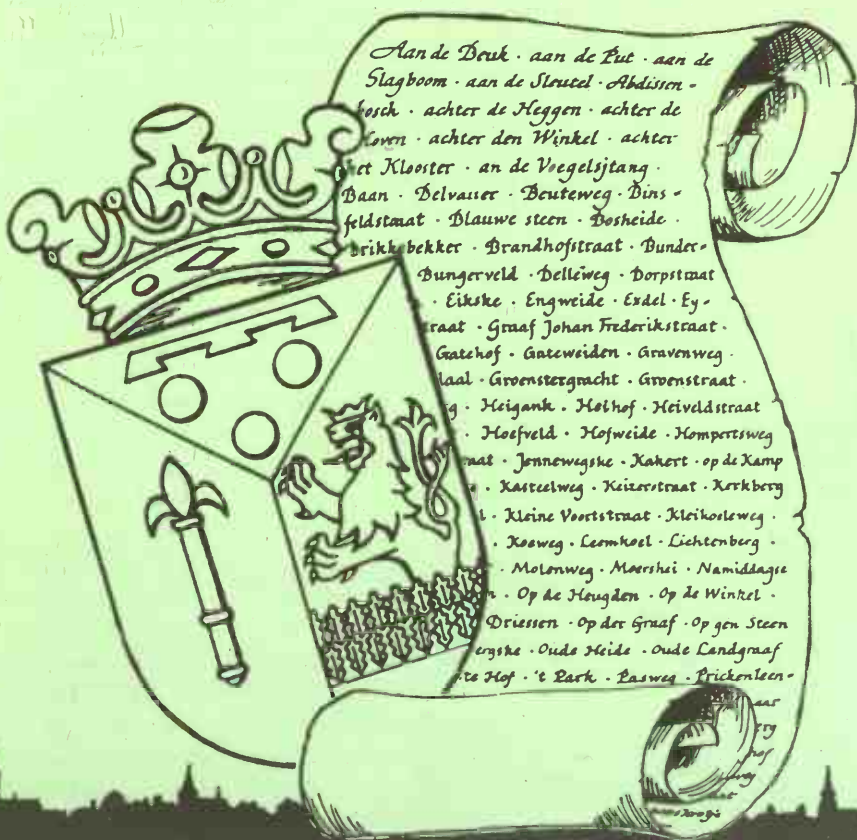
zeët, dat is fijn jóng,

en dat pak sjleëg, dat gult noe nit.

Wiel Das

O C G L

Bulletin

Contactorgaan van de Heemkundevereniging
 Oudheidkundig en Cultuurhistorisch Genootschap Landgraaf

16^e jaargang no 3 2000

HOOFDBESTUUR

Voorzitter A.J.Verreck, Rinckberg 49, 6374 LP Landgraaf, 045-5322530
Secretaris J.L.Godschalk, Stegelenstr 12, 6438 JN Oirsbeek, 046-4421937
Penningmeester J.J.Beckers, Groenstr. West 3, 6374 JK Landgraaf, 045-5315803
2° Penningmeester M.J.Offermans Schoolstr. 88, 6374 GZ Landgraaf, 045-5314079

ALGEMEEN BESTUUR

Bulletin/Jaarboek H.A.Mulders, Hoefveld 18, 6373 XG Landgraaf, 045-5322876
Archief/werkpl. S.H.P.Moonen, Oude Landgr.62, 6373 BB Landgr 045-5319114
Coörd.Projecten J.Schiffelers, Lokert 9, 5591 NB Heeze, 040-2262936
Platkloeb A.J.H.Heinen Schoolstr.86 6374 GZ Landgraaf 045-5312230
Geneal/Waubach H.Dortants, Eijgelsh.weg 25, 6374 KB Landgraaf, 045-5315315
Onderh./beheer W.Ploemen, Broekhuizenstr.55, 6374 LJ Landgr. 045-5320255
Culturele raad J.J.H.Rietveld,Clausstr.22,6373 JR Landgraaf, 045-5311415

BESTUURSADRES

Stegelenstraat 12, 6438 JN Oirsbeek, 046-4421937

REDACTIEADRES BULLETIN EN JAARBOEK

Hoefveld 18, 6373 XG Landgraaf, 045-5322876

CONTRIBUTIE O.C.G.L.

Individuele leden	fl. 30,- per jaar
Gezinslidmaatschap	fl. 36,- per jaar
Toegangspasje werkpl.	fl. 20,- per jaar

BANKRELATIE

Rabobank Landgraaf rek.nr 136314937 t.n.v. O.C.G.L. Landgraaf
Postgiro 4776225 t.n.v. O.C.G.L. Landgraaf

VERENIGINGSGEBOUW

Kloosterstraat 19, Landgraaf 045-5322820 (bereikbaar tijdens opening werkplaats)

VASTE OPENINGSTIJDEN WERKPLAATS

Woensdag en zaterdag 13.00-17.00 uur
Na kennismakingsbezoek toegangspasje verplicht

Het Bulletin verschijnt 4 x per jaar.
Losse nummers fl. 2,50 excl. portokosten

Bulletin

16^e jaargang no 3
derde kwart.2000

Van de voorzitter

Nu na de verhuizing ook de vakantie voorbij is kan alles weer zijn gewone gang gaan. Het archief breidt zich almaar verder uit, de werkplaats wordt weer druk bezocht, Stef en zijn medewerk(st)ers zijn wekelijks in de weer om alles te registreren en toegankelijk te maken. Het bestuur overlegt over het jaarprogramma van het nieuwe kalenderjaar en bekijkt hoe we er financieel voorstaan. Zoals op de jaarvergadering aangekondigd bereiden we een voorstel voor tot contributieverhoging. Uiteraard zijn we bezig met excursies en lezingen. We houden ons aanbevolen voor suggesties. Graag vernemen we ook of er leden zijn die zelf een onderwerp hebben dat ze op een avond aan de orde willen stellen. Er wordt zoveel gestudeerd en gewerkt dat we op dit punt zelf heel wat te bieden moeten hebben.

Van de herfstactiviteiten vind je in dit Bulletin een kort overzicht. Op de ledenavond in november en de excursie naar Waubach kun je inschrijven via een inlagevel in dit Bulletin. De overige avonden zijn toegankelijk voor alle belangstellenden.

Wat de publicaties betreft. Het boek over de Voort wordt op 2 oktober officieel ten doop gehouden. Het Jaarboek verschijnt op de afgesproken tijd. We zijn bezig over de opzet van het Bulletin. Van verschillende kanten komen er suggesties om het wat aantrekkelijker te maken. We doen ons best.

Tenslotte: de regionale heemkundemarkt die in september 2001 gehouden wordt op Rolduc begint vorm te krijgen. Op 30 september is de eerste werkbijeenkomst voor alle medewerkers op Rolduc.

Je ziet het: de streekhistorie bloeit.

ACTIVITEITEN IN DE KOMENDE MAANDEN

- 02 OKTOBER Presentatie boek over de Voort om 19.30 uur in de kantine van V.V.Sylvia
- 06 OKTOBER Vrijwilligersavond
- 15 OKTOBER Excursie naar de oude dorpskern van Waubach. Eindelijk. Graag vooraf inschrijven via bijgevoegd inschrijfformulier
- 02 NOVEMBER Lezing over HERFST- EN WINTERFEESTEN door mevrouw Schreuder van Nostalnu. In ons verenigingsgebouw aan Kloosterstraat 19. Aanvang 19.30 uur.
- 10 NOVEMBER Presentatie Jaarboek 1999-2000 in ons verenigingsgebouw aan de Kloosterstraat 19. Aanvang 19.00. Aansluitend verenigingsavond met koud buffet. Graag vooraf inschrijven via bijgevoegd inschrijfformulier.
- 14 DECEMBER PLATKLOEB: Der geboare verteller. Thema: 'Wat deden wij vroeger nog wel en nu niet meer'. Verenigingsgebouw Kloosterstraat 19. Aanvang 19.30.

NIEUWE AANWINSTEN

Hein Goossens heeft ons naast de talrijke banden met een schat aan informatie over het oude Ubach over Worms, zijn fotoverzameling beschikbaar gesteld. Jo Schiffelers scant ze allemaal en, zodat binnenkort ieder ze kan raadplegen.

Mevrouw Ringens heeft ons het archief van haar man geschonken over het ontstaan van de gemeente Landgraaf. Interessant studiemateriaal voor een projectgroep.

Mevrouw Haas-Jongen uit Maastricht heeft ons een aantal waardevolle documenten in bruikleen gegeven over de parochie Petrus en Paulus in Schaesberg en Sjaans Kentje in Nieuwenhagen. Zodra alles geregistreerd is wordt het toegankelijk in de studiezaal. Er zit best wat bij voor een projectgroep Nieuwenhagen.

VERPLAATSING VAN HET KRUIS

bij café Ketelaars/Hereweg

In verband met woningbouwplannen is het noodzakelijk voor het grote gepolichromeerde kruis in de buurt van café Ketelaars een nieuwe plaats te zoeken. Een werkgroep waarin naast de gemeente het parochiebestuur, het IVN, het OCGL en de buurt vertegenwoordigd waren heeft er enkele keren over vergaderd en is tot het besluit gekomen dat de beste plaats is op de hoek van Heigank en Hereweg, zó dat het als je van de Schanserweg of de Rötcherweg komt, direct gezien wordt. Er komt een ruim perk omheen en er wordt ruimte gemaakt voor een rustaltaar bij processies.

Het kruis is in de twintiger jaren neergezet op de huidige plaats. Het corpus is afkomstig uit de mijn Laura. Daar had men in de eerste jaren van de mijn bij de schacht bovengronds en ondergronds een kleine kapel waar mijnwerkers voordat ze aan het werk gingen even konden bidden. Er werd goed gebruik van gemaakt, wat ook begrijpelijk is, gezien het gevaarlijke werk. Na de eerste wereldoorlog had de mijn de ruimtes voor andere zaken nodig. De kruisbeelden zijn toen weggehaald. Een kwam er terecht in Nieuwenhagen en het andere in Lauradorp voor de kerk. Beide zijn overigens niet bedoeld als wegkruisen. Die stonden immers op kruispunten of splitsingen van wegen.

Terecht doet de gemeente moeite om dit kruis een goede nieuwe plaats te bezorgen. Het is immers niet alleen een deel van onze christelijke traditie maar houdt ook de herinnering in stand aan de mijn en de gewoontes van de eerste mijnwerkers.

VOER VOOR GENEALOGEN

In NRC-Handelsblad van woensdag 23 augustus 2000 stond het volgende bericht. Met name de achtergrondinformatie is interessant.

FRANSEN MAKEN ZICH ZORGEN OVER VOOROUDERS OP INTERNET.

Internet blijft de Franse autoriteiten in verwarring brengen. Maandenlang probeert een Parijse rechter het Amerikaanse Yahoo zover te krijgen dat het Franse burgers verhindert Nazi-artikelen te kopen via internet. Nu

maakt de directeur van de Nationale Archieven, Philippe Belaval, zich bezorgd over de Amerikaanse secte van de Mormonen, die de archieven van de Franse burgerlijke stand on-line beschikbaar maakt.

"La France s'inquiète", verwoordde het Dagblad *Libération* gisteren de plotselinge ongerustheid. Toch dateert de kwestie niet van gisteren.

In 1987 gaf de toenmalige Franse minister van Cultuur de Mormonen toestemming microfilms te maken van de eeuwendikke openbare archieven van de Franse burgerlijke stand. Voor de overheid ging het om een aantrekkelijke ruil. Een monsterklus werd haar uit handen genomen, en zij kreeg gratis kopieën van de microfilms voor de eigen archieven. Overigens was dat geen unieke afspraak: zo ging het sinds eind jaren vijftig ook in Nederland. De microfilms van de openbare archieven van de burgerlijke stand in Nederland zijn door de Mormonen gemaakt.

Het motief van de kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste dagen, zoals de Mormonen voluit heten, is religieus. Sinds zijn stichting 170 jaar geleden verzamelt de sekte namen van doden, met het doel ook in het hiernamaals zieltjes te winnen. De gevonden doden worden gedoopt, zodat ze alsnog kunnen toetreden tot de kerk. Alle postuum ingelijfde gelovigen zijn opgenomen in een onmetelijk genealogisch archief in Salt Lake City – het paradijs op aarde voor (ook ongelovige) liefhebbers van de genealogie.

In juni vorig jaar besloot de kerk dit paradijs ook via internet te ontsluiten. Sindsdien geeft een simpel bezoek aan de site www.family-search.org toegang tot een databank met gegevens over 400 miljoen mensen. De databank gaat terug tot het midden van de 15^e eeuw en bevat hele stambomen van allerlei oorsprong, van Franse families evengoed als van Nederlandse.

Voor archiefdirecteur Belaval is de genealogische site aanleiding de afspraken uit 1987 te "heroverwegen". "Waarom zet de kerk de gegevens op het web", vraagt hij zich nu af, "In welke context?"

Een woordvoerder van de Nederlandse Rijksarchiefdienst betoont zich een "beetje verbaasd" over de plotseling opwindende. Zoveel lijkt er ook niet aan de hand: zolang de Mormonen geen kopieën van de microfilms zelf op het net zetten, maar alleen de toch al openbare gegevens, handelen ze exact conform de afspraken met nationale overheden.

Denk aan je inschrijving voor het Jaarboek

Misverstand.

Drie dames wilden hun vakantie in Duitsland aan de Oostzee doorbrengen. Eén van hen reisde vooruit en besprak in een dorpje bij een boer voor de hele maand augustus. Thuisgekomen liep zij de afspraken met haar vriendinnen nog eens door. Alles was correct geregeld, alleen had zij vergeten te vragen, daar het een boerderij was waar men ging logeren, of de dames een eigen W.C. ter beschikking hadden. Dat wilden ze toch wel weten en daarom vroegen ze er per brief nog eens naar. De man van de boerderij en z'n hele familie konden geen wijs worden uit het woord W.C. Daarom ging hij naar de dorpspastoor die dit wel degelijk wist. W.C. betekende Waldcapelle. Daarop schreef de man naar de dames:

Geachte Mejuffrouw,

In antwoordt op Uw schrijven, kan ik U mededelen, dat een W.C. voorhanden is. Ze ligt op een kwartier afstand in het bos. Wegens haar mooie ligging is een bezoek ten eerste aan te raden. De W.C. is geopend op vrijdag en zondag. Men doet er wel goed aan eem kwartier voor het begin aanwezig te zijn, daar de toeloop nogal groot is. U hoeft niet bang te zijn, dat U geen plaats krijgt, want er zijn 60 zitplaatsen voorhanden. Ten gerieve van enkele personen, die de plechtigheid niet op tijd kunnen bijwonen, zijn er enkele weken geleden nog wat staanplaatsen bijgemaakt, zodat men zich geen zorg hoeft te maken, dat men er geen plaats krijgt. 's-Zondags is het er zeer druk, omdat er dan orgelbegeleiding is. Om ongewenste storingen te voorkomen is het verboden tussentijds uit te gaan. Na afloop zullen allen tegelijk de W.C. verlaten. Voor de goede ventilatie is gezorgd, zodat ondanks het grote aantal mensen de atmosfeer er zeer dragelijk is. Op andere plaatsen in de omtrek zitten de maanen en vrouwen afzonderlijk in de W.C., maar bij ons zitten ze gezellig bij elkaar. De toegang is vrij, maar zodra allen gezeten zijn, komt er een heer langs de plaatsen om een kleine liefdegave te vragen.

Groetend, (of de dames nog op vakantie zijn geweest...)

Rindersch Huuske (bouwen in de maneschijn)

(o.a. uit het Limburgs Dagblad van 14 november 1998)

Wie vroeger geen bouwvergunning kreeg, had één andere mogelijkheid. Zorg dat het huis er binnen één nacht staat en de gemeente mag het niet meer afbreken. Zo bepaalde de Woningwet uit de 19e eeuw. In Landgraaf staat nog één zo'n "Moon-Shine" huisje.

Moeilijk voor te stellen dat in het charmante bouwvalletje, verscholen achter de Landgraafse Moltweg, tot halverwege de jaren tachtig ook echt mensen hebben gewoond. Electriciteit is er nooit geweest en water haalde de bewoners uit de put aan de aangrenzende Moltweg. Toch zat alles op en aan de woning van pak 'm beet twintig vierkante meter groot. Een keukentje, twee slaapkamertjes en een zolder geïsoleerd met oude zeepverpakkingen. In de Landgraafse volksmond heet het oude thuis van de familie Reinders "Rindersch Huuske". Einde 19e eeuw bouwden ze het in één nacht met behulp van de sterkste jongens uit de buurt. De familie Reinders omzeilde zo de toenmalige bouwbepalingen. De familie kreeg geen vergunning om op hun eigen stuk grond te bouwen, maar volgens de toen geldende woningwet mocht een huis dat eenmaal stond, niet meer worden afgebroken. Vandaar dat toen in heel Nederland dit soort "Moon-Shine" huisjes zijn gebouwd. Het Rindersch Huuske is volgens wethouder Rob Silvertand het enige "Moon Shine" huisje in de wijde omtrek. Na de dood van de laatste bewoner Huub Reinders nam de gemeente het huisje in 1984 over. Natuurorganisatie IVN kreeg het huisje tijdelijk in gebruik; ook heeft de gemeente onze vereniging gevraagd het pand te beheren. Hein Rade vroeg zich toen af "Wat moet je er nou mee?" "Als je er tien boeken neerzet is de kamer al vol." Hein Rade is overigens een van de weinige mensen die nog iets over het huis en de familie Reinders weet te vertellen. Ook oud burgemeester Vrouwenraets van Schaesberg en Nieuwenhagen heeft de laatste bewoner Huub Reinders nog gekend. Vrouwenraets zelf herinnert zich Reinders als een prettige buur. "Ik heb hem nog voorgesteld water en licht van mij af te tappen." Maar Reinders hield het liever op accu's Vrouwenraets: "Het was een gezellige man, die samenleefde met wel dertig katten. In de zomer lag hij 's-avonds altijd buiten op een tapijtje te luisteren naar oosterse muziek.

Het huisje is inmiddels door de gemeente verkocht aan de familie Jeurissen-Thelen die het opknappen en als tuinhuisje in gebruik nemen.

De Voort

BOEK OVER 'DE VOORT' VERSCHIJNT OP 2 OKTOBER

Gerda en Evert Glezer, beiden geboortig uit De Voort en nu woonachtig op de Voorterhof, zijn gereed met hun werk. Ze zijn enkele jaren bezig geweest met het verzamelen van feiten en gegevens over de geschiedenis van de wijk tussen 1920 en 1980: heel wat archiefstukken, verslagboeken, kranten hebben ze gelezen; met honderden mensen gepraat; en voortdurend geschreven en aantekeningen gemaakt. Het resultaat is een logboek van de wijk met een groot aantal foto's. Van jaar tot jaar wordt de geschiedenis van de wijk gevolgd. Kleine en grote gebeurtenissen worden vermeld. Het geheel geeft een levendig beeld van 60 jaar wel en wee, van opbouw, bloei en afbraak van een hechte gemeenschap.

Het boek is 200 pagina's dik en rijkverlucht met foto's van de wijk. Het kost fl. 25,- en zal onder andere verkrijgbaar zijn aan onze balie.

Onderstaand een fragment betreffende het buurthuis.

Het Limburgs Dagblad meldde op 2 april 1955 in een bericht dat in Nieuwenhagen het modernste buurthuis van Limburg geopend zou worden. Bij de opening werden naast de -te- vele officiële personen in Nieuwenhagen of omliggende gemeenten meenden iets in de melk te brokken hadden ook twee buurtbewoners uitgenodigd. Dat was in die tijd de inspraak van de buurt. Op 24 april werd het gebouw ingezegend door Mgr. G. Lemmens, bisschop van Roermond. In een feestelijke optocht werd van de pastorie naar het buurthuis gelopen, waar de bisschop de H. mis celebreerde. Met in zijn preek een verrassing. Hier droeg de Eminentie aan de toenmalige pastoor J. van de Venne de opdracht iedere zondag in het buurthuis een H. mis te lezen voor de bewoners van De Voort. Burgemeester Custers typeerde in zijn openingswoord de historie van De Voort in drie woorden: "Stiefkind-Zorgenkind-Troetelkind". Het bestuur werd geadviseerd door een adviescommissie van bewoners uit De Voort. In mei 1955 werden aangezocht de Heren P. Debets, J. Starmans, H. Gerards en J. Junggeburth om vanuit de buurt hierin deel te nemen.

Reeds op 14 mei 1955 werd er het eerste krantje uitgegeven onder redactie van het buurthuis en huis aan huis bezorgd. De exploitatierekening in het jaar 1955 bedroeg f 16.903,14

Om financieel gezond te blijven organiseerde men in dat jaar een loterij met als hoofdprijs een bromfiets ter waarde van f 558,00. Verder was er ieder jaar een fancy-fair in de jongensschool St. Jozef, onder de actieve leiding van kapelaan J. Kuipers en zijn zus.

De jongens van de eerste klas bezochten het buurthuis, als voorbereiding op hun eerste communie in mei driemaal het buurthuis. Het programma vermeldde o.a. : tekenen, spelen, acteren enz. Voor enkele jongens tussen 10 en 12 jaar werd een misdienaarsclubje geformeerd.

Voor jongens tussen 9 en 12 jaar werd gestart met een "hobbyclub" n.l. een tekenclub. Er werd een club geformeerd voor jongens tussen 12 en 14 jaar welke zich bezig hield met gezelschapsspelen zoals kaartspelen, dammen enz. Een club van jongens boven de 16 jaar hield zich bezig met figuurzagen.

Ook de meisjes van de eerste klas bezochten enkele malen het buurthuis ter voorbereiding op hun eerste communie. Evenals de jongens ontvingen zij bij de laatste bijeenkomst een herinnering in de vorm van een klein schilderij. Een aantal meisjes tussen 10 en 12 jaar studeerde enkele korte toneelstukjes en liedjes in, in verband met een te organiseren moederavond. Er werden verschillende meisjesclubjes geformeerd voor de leeftijden van 8 tot 10 jaar, van 10 tot 12 jaar en voor ouder als 14 jaar.

Ook werd er in augustus 1955 in het buurthuis het kindervacantiewerk gehouden, waaraan 120 kinderen, waarvan 30 uit De Voort deelnamen. In september 1955 werd er een film avond georganiseerd over de Tour de France, deze avond werd rijkelijk bezocht door de mannelijke bevolking van De Voort.

Met het vooruitzicht op de kermis werden er demonstratie lessen gegeven over het maken van koude schotels, cakes, drank enz.

In oktober 1955 begon een cursus met als titel "Hoe knoop ik de eindjes aan elkaar?" Deze cursus werd gegeven door de stichting Huishoudelijke Voorlichting. De firma Schunck uit Heerlen verzorgde een modeshow welke maar liefst door 250 vrouwen werd bezocht.....

Op zoek naar gegevens over de Tweede Wereldoorlog

Veel van onze leden houden zich bezig met het verzamelen van genealogische gegevens. Soms zijn leden op zoek naar heel wat anders. H. J. Schetters uit Kerkrade houdt zich bezig met de Tweede Wereldoorlog en vooral hetgeen zich in onze regio afspeelde. Tijdens de bezoeken met zijn partner aan de werkruimte blijkt, dat hij veel gegevens heeft en nog steeds op zoek is naar nieuwe gegevens. De heer Schetters vraagt daarom aan iedereen die dingen over de laatste wereldoorlog heeft om die niet weg te gooien. Wanneer iemand iets heeft wat hij of zij weg wil doen, neem dan even contact op met de heer Schetters. Ook al lijkt het iets heel onbeduidends, gooi het niet weg. U kunt er een lid van onze vereniging blij mee maken. Dan nog even het volledige adres:

H.J. Schetters, Chevremontstraat 53, 6463 CJ Kerkrade, tel. 045-5353283.

Familieberichten op Internet

De meest interessante pagina om op internet te starten is en blijft de genealogie.pagina.nl. Via deze pagina kun je ook veel familieberichten vinden. Helaas is Limburg daarbij niet altijd over vertegenwoordigd. Veel nieuws is er op dat gebied niet te melden. Wanneer je iets in Nederland wilt zoeken kun je het beste gebruik maken van de zoekmachine Vindex of Ilse. De echte grote zoekprogramma's zoeken de hele wereld af waardoor je een bulk van gegevens moet doorworstelen zonder dat je er iets aan hebt.

Laat Vindex bijvoorbeeld maar eens zoeken op "bidprentje". Je kunt dan een kleine 150 pagina's verwachten waar iers over bidprentjes staat. De ene keer zullen er klapper van prentjes staan en de andere keer tekst en uitleg over de geschiedenis van het bidprentje. Het is wel zoeken, maar ik tref regelmatig iets aan waar ik iets mee doen kan.

In de handel is wel een aardig boekje over stamboom onderzoek op internet. Het boekje "Internetgids voor stamboomonderzoek" is geschreven door Koos Boertjens. Het ISDN nummer is 90 395 0994 8.

Met dit nummer kan elke boekhandel het boekje bestellen. De kosten weet ik niet meer precies, maar de prijs zit tussen de dertig en veertig gulden. Bij het boekje zit een CD-rom met daarop hulpprogramma's, zogenaamde shareware programma's en demo's van bekende programma's voor stamboom onderzoek. Ook zijn er meer dan 1200 adressen van web-sites over genealogie op de CD te vinden. Het boekje is een uitgave van de Academie Service. Een leuk cadeau voor de komende maanden.

Jo Schiffelers

Foto collectie

(door Jo Schiffelers)

In het vorige bulletin heb ik iets geschreven over nieuwe projecten die we willen starten over onze plotselinge geschiedenis. Op mijn oproep hebben enkele mensen gereageerd. Ik ben ze niet vergeten en zal ze over enige tijd benaderen.

In de afgelopen maanden zijn we gestart met het op orde brengen van ons foto archief en met name het uitbreiden van onze collectie.

Enkele collecties die binnen onze vereniging beschikbaar hebben worden momenteel geordend, losse foto's worden in mappen gedaan en vervolgens gescand. Van de gescande foto's wordt een beschrijving gemaakt in een kaartenbak programma (Acces). Voor zover bekend wordt aangegeven wat of wie er op de foto staat. Vervolgens wordt per foto een aparte afdruk op gewoon papier gemaakt en wordt die met de gegevens in een ordner gedaan. Deze ordners staan of in een open of gesloten kaste (raadpleeg de lijst van nieuwe aanwinsten).

Op dit moment is een ordner van Nieuwenhagen klaar met circa 350 afdrukken en zijn we alweer een flink stuk gevorderd met een ordner over Rimburch. Het aardige is, dat het toegestaan is om bij de foto's te schrijven. Tijdens de op 2 september gehouden open dag is daar dankbaar gebruik van gemaakt. Deze aanvullingen verwerken we dan op een nieuwe afdruk.

In de komende tijd zal zo verder gewerkt worden aan de collectie van de heer Jos Vankan (Nieuwenhagen en bijna gereed), de heer Verreck over Rimburch, de heer Funcken over Schaesberg, mag de fotocollectie van de heer Hein Goossens gedigitaliseerd worden (Waubach), fotocollectie

met oude panden Heerlen en zodra mogelijk is ook de collectie Specker. Op deze manier blijven de originele foto's beter bewaard en hebben ze minder te lijden. Daarnaast is ook de digitale manier van bewaren een extra veiligheid die ook al in de archieven van Rijk en Gemeenten wordt toegepast. Zodra we beschikken over een betere printer is het ook mogelijk om in de werkruimte vanaf de CR-rom tegen een redelijk tarief een kwalitatief goede afdruk van de foto's te maken.

John Mulders en Harrie Mulders hebben zich de laatste tijd behoorlijk ingespannen om veel oude gegevens op video band vast te leggen. Ook deze belangrijke collectie groeit zo gestaag om gegevens voor ons nageslacht vast te leggen.

Zodra we wat verder zijn met de collecties willen we enkele werkgroepjes samenstellen om de foto's verder te documenteren en iets aan de beschrijvingen van de kernen te doen. We denken daarbij aan de hoofdkernen Schaesberg, Nieuwenhagen, Waubach en Rimburch en daarbij aan de grote wijken zoals Lauradorp, Leenhof, Eikske en Kakert. Mensen die op een of andere manier in de toekomst aan zo'n project willen meewerken vraag ik om contact met mij op te nemen. Ik zal proberen om in de komende bulletins telkens een of twee foto's te plaatsen uit de collectie die ik momenteel bewerk.

Heb je zelf ook foto's die gescand mogen worden, neem dan even contact met mij op. Dan kan ik kijken of ik het scanwerk in de werkruimte kan doen, of de foto's thuis op een betere scanner kan bewerken.

Alvast bedankt voor jullie medewerking.

Omdat mensen nu de eerste resultaten hebben gezien, hebben zij weer aangeboden dat ik ook hun collectie voor het OCGL mag scannen.

Foto uit bestand Schaesberg

JAARBOEK 1999-2000

Het nieuwe jaarboek gaat in zijn geheel over de 20^e eeuw in Landgraaf. Er staan, onder andere, artikelen in over: Hoe ontwikkelde Schaesberg zich tussen 1910 en 1930 ? Wat merkten we hier van de Eerste Wereldoorlog ? Hoe heeft een mijnwerker de mijnsluiting ondergaan ? Welke opvallende figuren liepen er rond ? Wat ging verloren, wat kwam erbij ? Hoe is het de 'Kroetwusch' vergaan ? We hebben ons best gedaan er weer een interessant geheel van te maken met goede teksten en veel foto's.

De omvang is ruim 200 pagina's. De prijs wordt voor leden van het OCGL fl. 17.50 en voor niet-leden fl. 20,-

Rimburgs Kinderliedje

Der koekoek how ee ei jelaat in der koeëpere keatel

Zaatte: Ich zow 't nit zaage.

Doe zaat ich 't .. Doe sjloog hea mich .. Doe green ich.

Doe zatste mich in 't sjteulke .. Doe lappete mich de sjeuntjes.

Doe koam ing kroa, die sjnappet mich bei der droad.

Doe koam dea klinge niep - nap en klowwet mich der betate hap.

NIEUWENHAGEN.

Een jubileum.

Heden, 16 januari, is het 25 jaar geleden dat in onze gemeente een hulppostkantoor werd gevestigd. Voorheen werd onze gemeente bediend door het postkantoor te Schaesberg. Bij de instelling van het hulppostkantoor werd als brievenbesteller voor Nieuwenhagen benoemd Dhr. J. A. Spiertz, destijds hulpbode, die tot op heden dan nog veel ijver en getrouw in onze gemeente zijn plichten als postbode vervult. Ofschoon Dhr. Spiertz reeds in 1907 als hulpbode te Schaesberg werd aangesteld, werd hij in vaste dienst benoemd op 1 oktober 1911, zodat hij op 1 oktober a.s. zijn 25-jarig jubileum in vasten dienst bij de posterijen herdenkt. We hopen t.z.t. op dit jubileum terug te komen.¹

NIEUWENHAGEN

Jubileum.

Op 1 oktober j.l. herdacht Dhr. A. Spiertz alhier den dag waarop hij voor 25 jaar in dienst trad bij de Ned. Posterijen. Deze dag is voor Dhr. Spiertz niet onopgemerkt voorbijgegaan. Hoe zeer de jubilaris zich als postbode bij de inwoners van Nieuwenhagen bemind heeft gemaakt in zijn 25-jarigen diensttijd, bleek wel uit de vele telegrammen en andere schriftelijke gelukwenschen die hij dien dag mocht ontvangen en verder uit het zeer groote aantal bloemstukken, dat hem werd aangeboden. Gedurende den geheelen dag werd er druk gelegenheid van gemaakt om den jubilaris te feliciteren. We merkten o.m. op de geestelijkheid, den burgemeester onzer gemeente en andere leden van het gemeentebestuur en verder diverse superieuren van den jubilaris, zoals Dhr. Directeur van het post- en telegraafkantoor te Heerlen.

Door collega's van den jubilaris werd hem een prachtig cadeau aangeboden. Vermelden wetenslotte nog dat in de parochiekerk des morgens een plechtige hoogmis uit dankbaarheid werd opgedragen.

Wij wensen den zilveren jubilaris nog vele jaren in de beste gezondheid.²

¹ Limburgs Dagblad, 16 januari 1936.

² Limburgs Dagblad, 6 oktober 1936.

Uit het jaarboek 1999/2000

Pake Sjnielhus

(P.J. Sniijders huisarts
geboren Voerendaal 1893
Overleden 1974

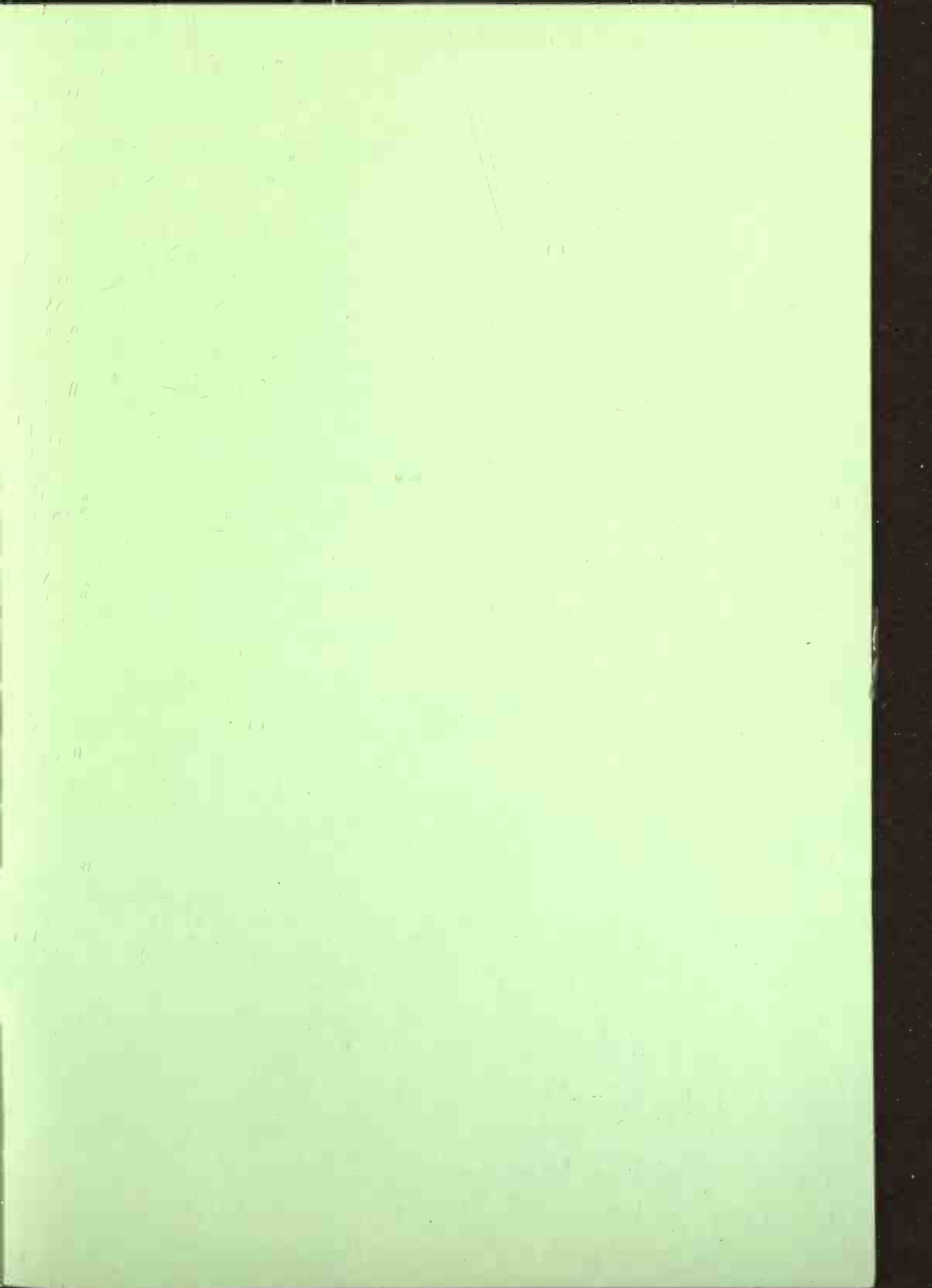
Als eerste huisarts vestigde zich in 1919 te Nieuwenhagen P.J. Sniijders, uit Voerendaal waar zijn vader Leonard koster-organist was. Pake Sniijders voor hem die hem goed kenden had vier zoons, die allen ook huisarts zijn geworden terwijl van de vier dochters er drie met een medicus gehuwd zijn.

Dit is geen toeval, daar vader Sniijders zijn huisartsenwerk met plezier uitoefende. Deze liefde voor het vak sloeg over op zijn kinderen. Na eerst in de Kerkstraat en daarna aan de Rötcherweg gewoond te

hebben, vestigde Pake Snijders zich in 1934 in het nog bestaande pand Kerkstraat 132, thans Heigank geheten. "D'r dokter Sjniedusj" was een levenskunstenaar. Een van zijn grootste hobby's was muziek. Hij was o.a. oprichter van het dubbelkwartet "Con Amore" en van het koor "Stemmen uit de Mijnstreek". In 1957 deed hij zijn praktijk gedeeltelijk over aan een van zijn zonen.

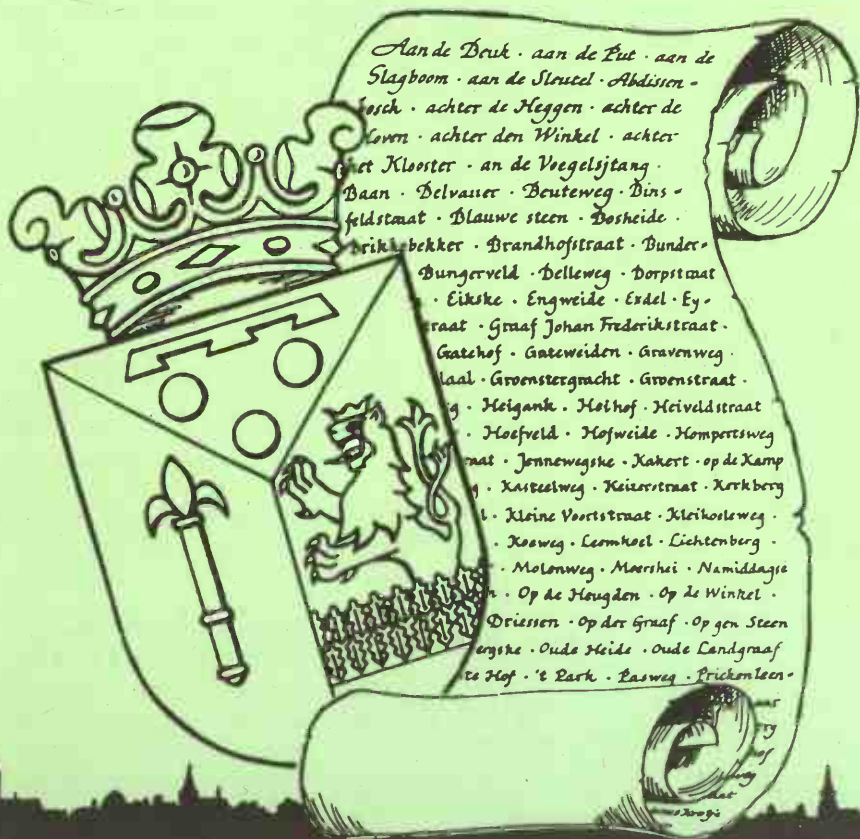
Vuur dieginne, die nit wete, weë Pake Sjniedush woar, zal ich d'r miens effe vuursjtelle.

Doamit woeëd bedoeld Dr. Snijders Senior, deë mieë es 50 joar hoehsdokter op Neujenhage is geweës. Heë sjtóng bekind es inne kundige dokter, um zieng krasse oehtsjproake en um zienne humor. Zieng hobbies woare oa. de muziek, in 't bezoonger d'r zang en lekker eëte en drinke woa-op-heë ooch min of mieë geboowd woar. Houw d'r kirkekoeër ing oehtnuëdiging um op 't Duutsj te kome zinge, dan góng d'r dokter mit als ambassadeur of zowie hee zelf zaag, um te zörge, dat de bus vas op d'r weg looch. Goong me urgens eëte of drinke, dan woeëd d'r dokter gevroag wat 't lekkesjte eëte en wat ferre wiehn 't beste woar, went heë woar uveraal geweës en va alles op de huëgte. Ontelbaar zint de gesjiegtes, die van d'r dokter verteld weëde. Het volgende verhaal is durg d'r dokter zelf verteld, dus 't mot woar zieë. Op ziekere daag goong d'r dokter noa d'r kirkhof in 't graaf van inne gowe vrunk te bezeuke. Wie heë zich get gebeënd houw en get ronk an 't kieke woar, meende heë, dat heë hoeët rope: "Hooh, Sjniedusj". Ieësj dach heë: och dat mins te mar, dat zal d'r wink wal zieë. Evvel noa ee paar kieër dach heë: wins te noe nog ins huësj rope dan rups te truuk. En opins hoeët heë wër rope: "Hooh Sjniedusj!" "Wat is 't jóng?" rupt d'r dokter. En ing sjtum rupt "Hooh Sjniedusj, had uur nieks vuur de wurm....?"

O C G L

Bulletin

Contactorgaan van de Heemkundevereniging
 Oudheidkundig en Cultuurhistorisch Genootschap Landgraaf

HOOFDBESTUUR

Voorzitter A.J.Verreck, Rinckberg 49, 6374 LP Landgraaf, 045-5322530
Secretaris J.L.Godschalk, Stegelenstr 12, 6438 JN Oirsbeek, 046-4421937
Penningmeester J.J.Beckers, Groenstr. West 3, 6374 JK Landgraaf, 045-5315803
2^e Penningmeester M.J.Offermans Schoolstr. 88, 6374 GZ Landgraaf, 045-5314079

ALGEMEEN BESTUUR

Bulletin/Jaarboek H.A.Mulders, Hoefveld 18, 6373 XG Landgraaf, 045-5322876
Archief/werkpl. S.H.P.Moonen, Oude Landgr.62, 6373 BB Landgr 045-5319114
Coörd.Projecten J.Schiffelers, Lokert 9, 5591 NB Heeze, 040-2262936
Platkloeb A.J.H.Heinen Schoolstr.86 6374 GZ Landgraaf 045-5312230
Geneal/Waubach H.Dortants, Eijgelsh.weg 25, 6374 KB Landgraaf, 045-5315315
Onderh./beheer W.Ploemen, Broekhuizenstr.55, 6374 LJ Landgr. 045-5320255
Culturele raad J.J.H.Rietveld, Clausstr.22,6373 JR Landgraaf, 045-5311415

BESTUURSADRES

Stegelenstraat 12, 6438 JN Oirsbeek, 046-4421937

REDACTIEADRES BULLETIN EN JAARBOEK

Hoefveld 18, 6373 XG Landgraaf, 045-5322876

CONTRIBUTIE O.C.G.L.

Individuele leden	fl. 30,- per jaar
Gezinslidmaatschap	fl. 36,- per jaar
Toegangspasje werkpl.	fl. 20,- per jaar

BANKRELATIE

Rabobank Landgraaf rek.nr 136314937 t.n.v. O.C.G.L. Landgraaf
Postgiro 4776225 t.n.v. O.C.G.L. Landgraaf

VERENIGINGSGEBOUW

Kloosterstraat 19, Landgraaf 045-5322820 (bereikbaar tijdens opening werkplaats)

VASTE OPENINGSTIJDEN WERKPLAATS

Woensdag en zaterdag 13.00-17.00 uur
Na kennismakingsbezoek toegangspasje verplicht

Het Bulletin verschijnt 4 x per jaar.

Losse nummers fl. 2,50 excl. portokosten

Bulletin

16^e jaargang nr. 4

Van de voorzitter

Het genootschap maakt goede tijden door. Het ledenaantal groeit, de studiezaal wordt goed benut, onze publicaties doen het voortreffelijk, ons nieuwe onderkomen is aantrekkelijk en gezellig en de uitdagingen van verhuizing en nieuwe inrichting hebben de onderlinge banden verstevigd en hechter gemaakt. We kunnen dan ook het jaar 2000 afsluiten met een goed gevoel. En er is alle reden om het nieuwe jaar met vertrouwen tegemoet te zien. Nieuwe taken liggen te wachten: we gaan starten met op het onderwijs gerichte programma's, we gaan overleg zoeken met de Landgraafse Verenigingen over het bewaren en verzorgen van de verenigingsarchieven, we moeten ons bestuur voor een deel vernieuwen. Spannende zaken allemaal die we graag ondernemen en waarbij we veel medewerking en medewerkers kunnen gebruiken. Wat het Bulletin betreft: we doen ons best de leesbaarheid te verbeteren en de inhoud aantrekkelijker te maken. We houden ons aanbevolen voor suggesties en kritische geluiden.

Vóór alles wens ik jullie allen, leden en lezers, een goede jaarwisseling en een gelukkig nieuwjaar.

Albert Verreck

BESTUURSVERKIEZINGEN 2001

In 2001 is onze voorzitter, Albert Verreck, aftredend. Hij stelt zich niet meer beschikbaar voor een nieuwe periode. Er moet dus een nieuwe voorzitter gekozen worden. De verkiezing vindt plaats tijdens de Algemene Ledenvergadering van 6 maart 2001.

Ook de penningmeester, Jan Beckers, is dan aftredend en stelt zich niet herkiesbaar. In zijn plaats zoeken we een nieuwe bestuurslid.

KANDIDAATSTELLING BESTUURSLEDEN

Het bestuur draagt voor als kandidaat voor het voorzitterschap: Jo Schiffelers, die nu al bestuurslid is.

Leden die ook voor deze functie in aanmerking willen komen of iemand weten die ze geschikt vinden, kunnen dit tot uiterlijk 04 februari 2001 melden bij de secretaris, Lambert Godschalk. Voor de open bestuursplaats is eveneens tot die datum kandidaatstelling mogelijk. Wie een ander dan zichzelf wil voordragen dient dit schriftelijk te doen, vergezeld van een door de voorgedragen kandidaat ondertekend stuk waaruit blijkt dat hij de voordracht aanvaardt.

TAKEN EN VERANTWOORDLIJKHEDEN

Over taken en verantwoordelijkheden van bestuur en bestuursleden vind je hieronder nadere informatie.

HET BESTUUR

Verantwoordelijkheden, samenstelling, taakverdeling, rooster van aftreden

Verantwoordelijkheden

In beginsel is het bestuur eindverantwoordelijk voor alles wat omgaat in het genootschap.

Wat zeggen de statuten ?

In de statuten is sprake van een bestuur bestaande uit **tenminste** drie personen, namelijk een voorzitter, een secretaris en een penningmeester. Dit bestuur behartigt de algemene belangen van het genootschap: financieel beheer, beheer verenigingsgebouw en beheer archief, bibliotheek en museum.

Het huishoudelijk reglement bepaalt dat dit bestuur periodiek met de voorzitters van de secties vergadert waarin het genootschap is opgedeeld. De secties hebben een grote autonomie binnen de kaders die door de algemene ledenvergadering op voorstel van het bestuur zijn vastgesteld. Het bestuur leidt de vergadering met de sectievoorzitters waarin de onderlinge belangen worden afgewogen en op elkaar

afgestemd. Het bestuur roept ook de Algemene Ledenvergadering bijeen en stelt haar agenda vast.

Ontwikkelingen

Momenteel bestaat het bestuur van het Genootschap uit 11 personen. We noemen dit het Algemeen Bestuur. Voorzitter, Secretaris en Penningmeester vormen het Dagelijks Bestuur. Het Dagelijks Bestuur behandelt lopende zaken en bereidt de AB-vergaderingen voor. Het Algemeen Beleid van het genootschap (jaarplan, activiteitenplan, beheer archief, museum en bibliotheek, beheer werkplaats, beheer verenigingsgebouw, lezingen en excursies, jaarafrekening en begroting, externe contacten) valt onder de eindverantwoordelijkheid van het Algemeen Bestuur. Alle bestuursleden worden door de Ledenvergadering gekozen. De Ledenvergadering bepaalt ook wie voorzitter is. De overige taken worden door het bestuur onderling verdeeld.

Samenstelling bestuur en taakverdeling

Voorzitter Albert Verreck

Algehele leiding, externe contacten, lezingen en excursies, begeleiding kleine projectgroepen.

Secretaris Lambert Godschalk

Secretariaat, PR, Leden-administratie

Zijn adres is postadres van het OCGL

Penningm. Jan Beckers

Financiële zaken: beheer kas, boekhouding, innen contributie, jaarafrekening en begroting

Het bank- en postgiroadres is dat van de penningmeester.

2° Penningm. May Offermans

Assisteert en ondersteunt de penningmeester.

Bestuurslid 1 Stef Moonen

Leiding en beheer archief en werkplaats (aanschaf en regelgeving, opstelling archief, werkverdeling

		vrijwilligers, reglement werkplaats, uitleenreglement archief, eindverantwoordelijkheid uitleenbeleid)
Bestuurslid 2	Hub Dortants	Acquisitie schenkingen en bruiklenen voor archief en museum. Beheer contracten. Vorbereiden overleg met verenigingen over deponeren verenigingsarchieven bij OCGL
Bestuurslid 3	Harrie Mulders	Coördinatie redactie Bulletin, Jaarboek en andere publicaties
Bestuurslid 4	Winand Ploemen	Coördinatie onderhoud en beheer gebouw en meubilair.
Bestuurslid 5	Jo Schiffflers	Coördinatie + afstemming projectgroepen Contacten met scholen en onderwijsinstellingen. Aanzetten educatieve programma's
Bestuurslid 6	Jo Heinen	Platkloeb en dialectactiviteiten
Bestuurslid 7	Hans Rietveld	Culturele contacten in Landgraaf.

NB

Het bestuur kan een van de AB-leden aanwijzen als 2^e secretaris of 2^e penningmeester.

Vanaf 1 januari 2001 zal May Offermans het penningmeesterschap waarnemen in de plaats van Jan Beckers .

Rooster van aftreden

2001	Albert Verreck Jan Beckers Stef Moonen Hans Rietveld	Voorz. Penningm. Bestuurslid 1 Bestuurslid 7
2002	May Offermans Hub Dortants Winand Ploemen	2 ^e penningm. Bestuurslid 2 Bestuurslid 4
2003	Lambert Godschalk Harrie Mulders Jo Schiffelers Jo Heinen	Secretaris Bestuurslid 3 Bestuurslid 5 Bestuurslid 6

NOTEER 6 MAART IN JE AGENDA VANWEGE JAARVERGADERING EN BESTUURSVERKIEZING
--

ACTIVITEITEN DECEMBER 2000 FEBRUARI 2001

DUR GEBOARE VERTELLER

14 december om 19.30 organiseert onze PLATKLOEB in het verenigingsgebouw Kloosterstraat 19 zijn jaarlijkse vertellersavond. Er worden herinneringen opgehaald rondom vrijen, trouwen en begraven. Iedereen mag meevertelen.
De toegang is gratis.

WAUBACH IN WOORD EN BEELD

18 januari om 19.30 vertelt Hein Goossens aan de hand van dia's over Waubach zoals het is en was. Het zal een heel boeiende avond worden met veel verrassende verhalen en inkijkjes. De avond is gratis toegankelijk voor alle belangstellenden.

PALEOGRAFIE VOOR BEGINNERS

19 december, 23 januari, 20 februari, 20 maart en 17 april leert onze onvolprezen meester Jan Spiertz beginnende genealogen en andere belangstellenden de eerste stappen tot het lezen van oude geschriften en acten. De lessen beginnen telkens om 19.30 uur in ons verenigingslokaal aan de Kloosterstraat.

EXCURSIE

Bij voldoende belangstelling organiseren we eind april een busexcursie naar Horst-Merselo met zijn museum over oude woontoestanden, gebruiken en ambachten. De kosten zijn omstreeks fl. 50,- per persoon. Vul bijgaande bon in als je interesse hebt.

Uitreiking boek "De VOORT"

PRO MEMORI

Vanwege de verhuizing hebben we het tussen maart en september rustig aan gedaan. Toen was alles weer normaal en konden we weer aan de slag met ons gewone programma.

Op 2 oktober hebben wij, samen met Gerda en Evert Glezer in de kantine van SV Sylvia het boek over de Voort gepresenteerd. Tussen de talrijke belangstellenden zagen we naast veel oud-bewoners van de Voort, wethouder Silvertand, en oud-directeur Welzijnswerk Wim van de Goor. Iedereen was heel enthousiast over het mooie boek. Binnen een week was de eerste druk helemaal uitverkocht.

Onze vrijwilligers werken hard en scheppen een prima sfeer, waardoor onze studiezaal voor velen een grote aantrekkingskracht heeft. Op 6 okt hebben we henzelf eens in het zonnetje gezet tijdens een gezellige avond in Le Gourmet in Nieuwenhagerheide.

Al twee jaar stond een excursie naar de oude dorpskern van Waubach op de kalender. Telkens werd ze weer uitgesteld. De ene keer vanwege het slechte weer, de andere keer vanwege de slechte benen van Hein Goossens. Op 16 oktober ging ze eindelijk door. Hein was uitstekend in vorm en bezorgde ons een zeer boeiende middag met zijn zeer informatieve verhalen over huizen en families uit Waubach. De 20 deelnemers aan de excursie hebben genoten.

Voor een groot gezelschap van meer dan 60 personen hield mevrouw Schreuder van Nostalnu op 2 november een heerlijke voordracht over traditionele decembergebruiken in onze regio. Haar vertelkunst en kennis zijn fantastisch met als gevolg dat ieder vond dat de avond veel te snel voorbij was.

Het Jaarboek 1999-2000 werd gepresenteerd tijdens de feestelijke verenigingsavond van 10 november. De eerste exemplaren werden aangeboden aan de burgemeester, Johan Triebels (hoofdredacteur van de Nieuwenhaagse kerkeblaadjes en zeer ijverig propagandist van de activiteiten van ons genootschap) en aan Hein Goossens

(geschiedschrijver van Ubach over Worms , inspirerend leermeester van heel wat leden van het OCGL en leverancier van een groot aantal bronnenboeken over de geschiedenis van Landgraaf). Uiteraard waren er prijzende woorden voor de hoofdredacteur Harrie Mulders en zijn team van medewerkers.

Hein Goossens ontvangt zijn jaarboek.

De zestig aanwezigen hebben bijzonder genoten van de vrolijke en humoristische voordrachten van Wiel Systemans waarmee de avond werd opgeluisterd. Een heerlijke contactavond.

Eind november bleek al een **tweede druk van het Jaarboek** nodig. Onze redactie heeft blijkbaar in de roos geschoten. Complimenten.

Tussen de bedrijven door is onze **werkgroep archief** onafgebroken bezig met het **scheppen van ruimte**. Er komt voortdurend nieuw materiaal binnen terwijl er eigenlijk geen plaats meer is. Toch weet ze steeds weer met schuiven en verplaatsen oplossingen te vinden. Goed, goed, goed.

Limburgse spreekwoorden en zegswijzen

Verzameld en opgetekend door H. Goossens

Hieronder een aantal die iets te maken hebben met een datum.

Andiehf ziet me um Sint Jan (24/6) = Andijvie zaait men omstreeks 24/6

Sint Andris, sjtank op en vrees = De vorst valt in rondom deze datum (30/11).

Sint Andris (30/11)hel en kloar, bringt gewis e gans god joar.

Mit Sint Andris kumt d'r winter gewis.

Sint Andris is de groechte verkesrees. Omstreeks deze datum gaan de varkens op reis naar de slacht.

Sint Antoehn, (17/1) is inne iehsmeaker of inne eihsbreaker. = Op de feestdag van sint Antonius, abt, vriest of dooit het.

Went me op Sint Lorendsdaag (10/8) ing riehpe droef vingt is d'r voal hoop op gowwe wiehn.

Mit Sint Lorenz darf me igge veld ging sjtoppelle mieh zieh.

Sint Lorens wink makt d'r boches doof. (boches = boekweit)

't Weer va Sint Cassiaan (13/8) hult nog minnige daag aa.

Zonnesjehnn mit Maria Himmelveat (15/8) bringt gowwe wiehn.

Went 't rent op Sint Jan (29/1) da bederve de noehte.

Went 't de iehste weak va augustus heet is, kumt inne lange en witte winkter.

Noa Sint Herman (25/4) kan me bonne legke.

Wea dikke bonne wil eate darf d'r meats (Sint Gertruud 17/3) nit vergeate.

Noa de iehshillige (11 t/m 13/5) legt me de sjtroehk- en de sjtekkebonne.

Mit Sint Job (10/5) pot me bonne hals-uuvver-kop; mit Sint Servaes (13/5) mit alle hoas en wea da nog nit kan, dea pot ze mit Sint Jan (24/6).

Sint Sebastiaan (20/1) deed 't sap in de beum goa = omstreeks Sint Sebastiaan beginnen de bomen uit te lopen.

Makt Sint Tuuhnis (17/1) de bruk, Sint Sebastiaan (20/1) sjeet ze sjtuk = Vriest het op 17 jan, dan dooit het drie dagen later.

Begint d'r winkter mit Sint Elooy (Eligius, 1/12) dan doeht e veer
 mond.
 Krisnach, hel en kloar, git e gezeagend joar.
 Sjnei in de krisnach git inne gowwe aos van d'r hop (hooft).
 Ing werm krisnach git ing kouwe possje.
 Mit krismus aggen duur, mit possje agge vuur.
 Inne greune krisdaag git ing witte possje.
 Dondert 't i jannewaar, da kumt e god wiehnjoar.
 Um dreikuuninge hant de daag inne hanesjrei gelengd.
 Mit Lichmis (2/2) hat d'r dressjer 't wanne gewonne = Op 2 febr. zijn
 de dagen langer geworden.
 Mit Sint Catriehn (25/11) is de duerklink mog vetter es de pan mit Sint
 Jan (24/6) = De boer heeft niet het hele jaar overvloed aan vlees en vet.
 Fibberwaar hat ummer drei zoehmerse (sjun) daag.
 Kouwe noordewink an 't end va fibberwaar melde e vruchtbaar joar.
 Went d'r noordewink i fibberwaar nit kome wilt, dat e ziekker mit
 april.
 Ligkt de kats i fibberwaar in de zon, ligkt ze in meats wer hinger 't
 vuur.
 Lichmis (2/2) kloar en reen da zal 't inne lange winkter zieh.
 Lichmis kloar en helder, sjendt d'r boer de velder. (licht bewerken van
 de akker, losmaken)
 Lichmis donker, makt d'r boer tot jonker.
 Mit Lichmis vluugt d'r lieuwerik inne ploogsjtats hoegh.
 Mit Lichmis zuut d'r boer liehver d'r woof on d'r sjoapssjtal wie de
 zon.
 Lichmis donker en esjdaag kloar git e vruchtbaar joar.
 Went um Lichtmis de zon op 't mesbook sjietnt, mot d'r sjeape de sjoap
 nog zes weake in d'r sjtal houwe.
 Witte fibberwaar sjerkt de velder.
 Zonnesjehn mit Lichmis bringt voal sjnei.
 Sint Matties (24/2) wurpt inne heete sjtee in 't iehs.
 Sint Matties is 'ne iehsbreaker of 'n iehsmeaker,
 Went 't um Sint Matties vruust, vruust 't fitsig nachte.
 Mit Sint Job (10/5) ziehnt me haver hals uuvver kop.
 Is 't mit Sint Joehzef (19/3) kloar, krient v'r e god hoehningsjoar.
 Sint Joep helder en kloar, bringt e vruchtbaar joar.

Wie zich Sint Bartolomeus (24/8) verhilt, is d'r ganse herfst besjeld.
Honsdaag helder en kloar geave e vrugbaar joar. (hondsdagen 23 juli-
23 aug).

Pançraas, Servaas en Bonnefaas geave gevruur en iehs helaas = Tot aan
de ijsheiligen (11,12 en 13 mei) kan er nog vorst zijn.

Sint Jan (24/6) is inne reaneman.

Rean va Sint Jan numt d'r wiehn voet en git gee broedh.

Went d'r koekoek rupt noa Sint Jan da wud 't leave duur.

Vuur Sint Jan beant me um rean, noa Sint Jan is e ongeleagen.

Sint Vincenzonnesjiehn (22/1) bringt voal kore en och voal wiehn.

Jannenaar naat, leag bliet 't vaat.

I jannenaar voal rean makt vette kirkhoaf.

Rent 't mit Sint Margriet (20/6) da voehle de nuuht.

Mit Sint Magdalena (22/7) zint de nochte vol.

Went de iehste biehr kumt mit Sint Margriey, da me uuvveral d'r aos
aavange zuut.

Werme, kloare Sint Jacobsdaag (25/7) gif ing kou krismes.

Sint Katriehn kumt in 't wit (25/11) Op 25/11 valt soms de eerste
sneeuw.

Um haof meats sjpaart d'r kok de keats = Omstreeks 15/3 heeft men
voor het donker wordt de warme maaltijd op.

Sint Katriehn (25/11) wurpt d'r kouwe sjtee iggen Riehn, Sint Truud
(12/3) mit de moehs holt 'm droeht.

Sint Katriehn, lot de zon sjiene, lot d'r rean uuvergoa, dat de kinger
sjpiele gont.

Wea knolle wil eate mot Sint Lorenz (10/8) nit vergeate.

"Roop mar" zeët d'r koekoek, ich roop nit vur d'r 15^e april."

Hoaf april mot d'r koekoek rope of bastjte.

Dea hat d'r koekoek huuhre fleuthë = De lente is in aantocht.

Mit Sint Pitter en Sint Paul (29/6) brikt 't kore de wottel.

Sint Vincens (22/1) zonnesjiehn git voal kore en voal wiehn.

Mit Sint Jacob (25/7) en Sint An (26/7) is 't kore iggen sjuur.

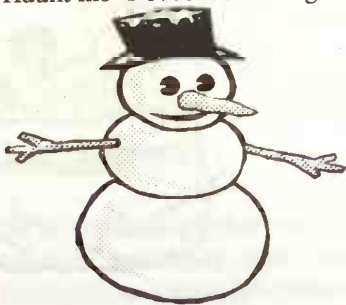
Ziehnt me reube mit Sint Jacob of Sint An, da kriet me reube wie ing
kan.

Mit kroehdwusj (15/8) mot 't kroehd ing sjup hoegh zieh.

Mit Kroehdwusjdaag motte de reube ('t kroehd) zoe groecht zieh wie e
moehze-oehr en mit Maria-Geboert zoe groecht wie e sjoape-oehr.

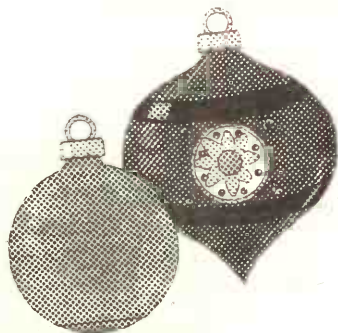
Es de krukkeblom (bolderik) blujt, zint 't nog zes weake vur d'r aos.
 Druuhge kruutsdaag, druuhge aos; nate kruutsdaag, nate aos = Het
 weer van de kruisdagen, de drie dagen voor Hemelvaartsdag,
 voorspellen het weer gedurende de oogst.
 Sint Michel (29/9) sjikt 't lich aa en Maria (25/3) blost 't oecht.
 Um Sint Matties (24/2) zukt d'r kater de miem (kats).
 Sint Matties wurpt 'ne heete sjtee in 't iehs.
 Sint Matties brikt 't iehs.
 Went 't d'r iehste mei rent, da rotte de kiehsje.
 Mei keul en naat vult de sjuur en och 't vaat.
 Mei is d'r sjats van d'r winkter.
 Inne nate mei gif botter in de wei.
 Niehvel in april en mei makt inne gowwe augustus en september.
 Sjreie i mei voal de hootdoehve da wud 't sjun weer.
 Is Sint Jansdaag (24/6) doa, dan is 't miehne bouw gedoa.
 De moehre vleege tot Sint Jan durch geveld = Tot die dag komen nog
 wortels op, kan 't gezaaide wortelzaad nog ontkiemen.
 De moddergoddess (25/3) rupt de sjworbele, en sjikt ze och wer teruuk
 (8/9).
 Mit Maria Geboert (8/9) trekke de sjworbele weg.
 Mit Sint An (26/7) beginne de keul nachte.
 De weak vur Sint Markus (18/4) zingt d'r nachtegal, al bevrust hea op
 d't toehn (heg) = eerste voorjaarsteken.
 Went 't hui i sjove sjteet da sjleet d'r nachtegal nit mie.
 Rean en niehvel in de iehste weak va november bringe vros en kou in
 de krismesweak.
 Wnt 't hommelt i november da weadt 't e god nuj joar.
 Inne beukesjpiehn dea druug is mit 1 november bringt inne kouwe
 winkter, inne nate sjiender och inne nate winkter.
 Inne donkere Sint Martien (11/11) ing lichte Krismes.
 Wie d'r daag va Sint Katriehn (25/11) zoe zal och jannewari zieh.
 Um Sint Katriehn lieje de verkes pieng. = Omstreeks die datum worden
 de varkens geslacht.
 Werme oktober, kouwe fibberwaar.
 Wen in oktober de blaar nog vas an de tek zitte, krient vur inne sjtrange
 winkter.
 Voal vros en sjnei in oktober bringt wisselvallig weer.

Um Sint Lukas (18/10) mot 't winkterkore iggen voer ligke.
 Zoe wie 't weer van Sint Ursula (21/10), zoe zal och d'r winkter zieh.
 Op Sint Gallusdaag (16/10) mot gidder eppelke in d'r zak zieh.
 Mit Sint Gallus bliehve de kuj in d'r sjtal.
 Sint Jacob (25/7) oane rean git inne sjtrange winkter.
 Rean mit Sint Denies (9/10) bringt winkterwear mit winnig iehs.
 Rent 't mit Maria Ziehp (2/7), da rent 't zes weake anee sjtuk.
 Rent 't mit Sint Alex (17/7) da woade de vruchte duur.
 't Weer van Sint Egidius (1/9) bliet 4 weake aahouwe.
 Valle de eekle vur Sint Michel (29/9), dan is 't vrug winkter.
 Sinterkloas zet de daag op moat. = Na 6 december korten de dagen niet
 veel meer.
 D'r Judaas (28/10) kumt doks mit d'r sjnei = Op die dag valt soms de
 eerste sneeuw.
 Vilt op Sint Andris (30/11) sjnei, da sjneit 't honged daag en nog mieh.
 Sint Gertruud (17/3), die sjun broehd, blost d'r sjnieder en de niehneje
 de kets (lamp) oeht.
 Sint Beedic (21/3) makt 't ulg dik.
 Mit Sint Vitus (15/6) kome de vleege.
 Is 't mit Sint Jacob (25/7) kloar, da vruust 't mit de krismes.
 Um de letste leef vrouw (Maria Geboorte 8/9) hingt d'r weaver de lamp
 an d'r weafsjtoul ('t getouw).
 Sint Blasius (3/2) sjtuut d'r winkter de hoare aaf.
 Hat Sint Martien (11/211) inne witte baad (=rijp), da krient vur inne
 sjtrange winkter.
 Mit Sint Andris (30/11) kumt d'r winkter gans gewis.
 Huuht me 's oovends d'r zog i Rimborg da git 't angerdaags god wear.

KRISMUS DURCH DE JOARE

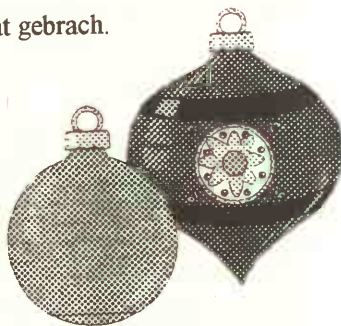
Krismus beij mieng Oma heem
 Woar dreij kier noa de kirk op inne daag.
 Krismus beij mieng Oma heem,
 Dat woar beëne oane stukske in d'r kraag.
 Krismus beij mien Oma heem,
 Toen magets de dat nog nit wat hūjtsedaag allenuij maag,
 Toen dach nog ginne aan gesjhenke,
 Toen moeët gidderinne nog dinke,
 An dat klee kingk in deë kouwe shtal.
 Toen durvet nog ginne ziene monk oape te doeë,
 Uever heëntjes, kniehn of toeët.
 Alles drieënde um 't kingk en dat woar al.

Krismus beij mien Ouwesh heem,
 Dat woar als ieështe in de nachmis zieë.
 Krismus beij mien Ouwesh heem,
 Dat woar ee sjtukske vla en ee gleëske wiehn.
 Krismus beij miren Ouwesh heem,
 Woar beij 't eëte og al ins ee sjtukske kniehn,
 Inne krisboom en ee sjetelke,
 Mit get tekskes en heij en doa ee belke.
 Mieng mam zong dan ummer "Stille Nach",
 En da dachs de og nog wal ins eëve,
 An dat klee hupke leëve,
 Dat Maria op de welt houw gebrach.

Krismus beij mich heem,
 't ieështe weët gekieëke wat 't Krismenke hat gebrach.
 Krismus beij mich heem,
 Dan zint mien kinger op gesjhenke jach.
 Krismus beij mich heem,
 An beëne weët gaar nit mieë gedach,
 Waal an drinke en an eëte,
 Duks hat 't mieë voet va vreëte,
 Biefshtuk, vla, kouwshottel, shroet en friet.
 En wen ich spreek uëver d'r Verlosser,
 Vroagt miene jong: "Pap, wat kos 'r",
 En dat is Krismus in d'r moderne tied.

Oeht 't Mestreechs dialek.

**HET BESTUUR EN DE REDACTIE WENST U
 PRETTIGE FEESTDAGEN EN
 EEN GELUKKIG 2001**

Een korte terugblik op de open dag van 2 september.

Na de verhuizing in het voorjaar, was zaterdag 2 september uitgekozen
 om onze vereniging weer eens te presenteren aan de inwoners van
 Landgraaf en andere geïnteresseerden.

Toen wij 's morgens vroeg in Heeze wegrede was het daar droog. Hoe verder we naar het zuiden kwamen, hoe natter het werd. Dat beloofde wat. Regen is nu niet het beste middel om mensen de deur uit te krijgen om naar de nieuwe huisvesting van een heemkundevereniging te gaan kijken.

Toen wij even na tien uur in Waubach aankwamen, was het er al gezellig druk. En regen of geen regen: die gezellige drukte bleef de hele dag tot sluitingstijd! Jammer genoeg hebben we geen telling bijgehouden van het aantal bezoekers. Schattingen gaan al snel richting 200 en meer. Ook hebben we kunnen constateren, dat alle bezoekers lang niet altijd leden van de vereniging waren. Veel mensen kwamen echt eens kijken naar de activiteiten van een heemkundevereniging.

De open dag was breed opgezet en er was dus meer te zien dan alleen maar genealogie. De collecties in de vitrines trokken veel bekijks evenals het ambachtelijk werk van Funs in de zadelmakerij. Enkele genealogen waren aan het werk en ook het beschikbare aanzet van de nieuwe fotocollectie trok veel aandacht. Ook keken de bezoekers belangstellend naar de grote collectie boeken en videobeelden uit het verleden van de gemeente.

Overall stonden vrijwilligers en bestuursleden tekst en uitleg te geven. Tot sluitingstijd bleven bezoekers komen. De laatste kwam rond kwart voor zes, ver na sluitingstijd, binnen met de verbaasde vraag: "zijn jullie al gesloten"?

Ook de winkel met de te verkopen boeken en tijdschriften trok genoeg aandacht. De opbrengst was zodanig, dat ook de penningmeester op een geslaagde dag kan terugkijken.

Wat toch opviel, was dat veel bezoekers eigenlijk nauwelijks wisten wat een heemkundevereniging allemaal doet. Wat dat betreft hebben wij zeker nog wel wat huiswerk te doen.

Op en na de open dag hebben zich ook een aantal nieuwe leden aangemeld.

Aan het einde van de dag konden we terugkijken op een zeer geslaagde open dag. Namens het bestuur wil ik iedereen bedanken die aan deze open dag heeft meegewerkt.

Jo Schiffelers

Dokters, chirurgijns, volksgenezers, wonderdoeners en kwakzalvers.

Laatst zat ik een boekje te lezen van Johan van Uffelen met de titel "Helers en heiligen. Volksgenezers en wonderdoeners in Brabant".

Hoewel het boek zich richt op Brabant geeft het in feite een goed beeld van de situatie onder de Moerdijk. Ook in onze contreien zullen zich deze zaken hebben voorgedaan. Al lezend dacht ik: "hoe zou dat in het huidige gebied van Landgraaf zijn geweest?"

We weten wie de chirurgijns in Heerlen waren, maar bij mijn weten zijn er nog geen publicaties geweest over de gezondheidszorg van vroeger tot nu. Wie waren de eerste artsen die zich hier vestigden? Wie waren de vroedvrouwen? Wie waren de plaatselijke volksgenezers? Hoe zat het vroeger hier met gezondheidszorg van de Oostenrijkse tijd tot de dag van vandaag?

Een mooi onderwerp voor een project met een publicatie in Bulletin, Jaarboek of wellicht de serie Ken Landgraaf.

In de vroege middeleeuwen ligt het begin van de geneeskunst in onze streken in feite bij de kloosterlingen. Zij waren in die tijd vrijwel de enigen die konden lezen en schrijven. De zorg voor zieken en armlastigen beschouwden zij als hun hemelse opdracht. Ze legden kruidentuinen aan en bestudeerden de klassieke Romeinse en Griekse werken. Vervolgens kwamen daar dan weer hun eigen ervaringen bij. In die tijd was de ziekteleer nog doordrenkt met magische denkbeelden en rituelen.

Pas in de vijftiende en zestiende eeuw werden universiteiten opgericht waar de wetenschappers zich over snijtafels bogen.

Het zou echter nog eeuwen duren voordat de gezondheidszorg gemeengoed was. Het platteland bleef aangewezen op de volksgeneeskunst.

Pas in 1865 komt er in Nederland van de hand van de bekend Thorbecke een wet die vastlegt dat alleen academici de geneeskunst mogen uitoefenen. Voor 1800 waren er de universitair geschoolde "doctores medicinae" en chirurgijns of heelmeesters. In het algemeen hadden de geschoolde geneesheren het drukker met het ophouden van hun status dan met patiënten. Kijk maar eens naar de schilderijen over

dit onderwerp van onze grote schildermeesters. Het was beneden hun waardigheid om etterende wonden te verschonen of breuken te zetten. Dat lieten ze over aan de chirurgijn. Aanvankelijk waren dat vooral kappers die op die manier nog wat bijverdienden. Vanaf 1800 moesten ze in elk geval een opleiding volgen aan de klinische school.

De vragen die ik hiervoor stelde zijn zeker de moeite waard voor een dieper onderzoek waardoor we ook weer een beter beeld krijgen van het leven in onze dorpen.

In het boek dat ik noemde, staan vele middelen tegen vele kwalen. Ook de bedriegelijke praktijken van de kwakzalvers worden aangehaald. Enkele oplossingen uit het verleden voor kwalen en geneeskundige gebeden wil ik hier nog even aanhalen.

Jicht kun je tegengaan door een levende kikker in de onderbroek te naaien en het beest zo aan het lichaam te laten afsterven.

Reumatiek ga je tegen door een verroeste vijl onder de matras te leggen. De pijnlijke ledematen omwikkelen met kattevel of henneptouw of ze in de warme pens van een pas geslachte koe.

Slechte adem ga je tegen door de eigen urine te drinken.

Migraine kenden ze vroeger ook al. Door een koperen cent tegen je voorhoofd te plakken werd je van de kwaal verlost.

Geneeskrachtige gebeden.

Tegen brandwonden:

Heilige Laurentius wil ons geloven,
dat gij alle pijn kunt doven.

Laat u bidden deze wens door ons Heer te helpen
de pijn door de brand te stelpen.

Bij verwondingen:

Heden hebt gij het gekregen
Pijne, sta stil doet geene pijn
of zet het niet tot zwere.

Ik geloof in God de Vader

Ik Geloof in God de Zoon

Ik geloof in God de heilige geest (3x).

Wie wil er meedoen aan een projectgroepje om een onderzoek te doen naar de ontwikkeling van de medische zorg met de daarbij behorende gebruiken in het gebied van Landgraaf. Heb je interesse neem dan even contact met mij op.

Jo Schiffelers

De Brandpoort (ontstaangeschiedenis)

(uit het boekje ter gelegenheid van de opening van de nieuwe Brandpoort 1999)

Het voorhuis van café en zalencentrum de Brandpoort bestaat al langer dan de oudste inwoner van Landgraaf. Het is alleen daarom al erg moeilijk om het ontstaan van de Brandpoort te achterhalen. De vroegste herinneringen stammen uit de achttiende eeuw, toen het nogde boerderij van de familie Stevens aan de Grootestraat was. Deze Grootestraat kreeg in 1822 de naam Hoogstraat.

Het voorhuis op de hoek van de huidige Hoogstraat en Kruisstraat bestond toentertijd uit vier delen. Links op de hoek was een café-ruimte ingericht waar, na het verkrijgen van de tapvergunning in 1882, de eerste klanten werden ontvangen. Het café "A g'n Krüts" genaamd, was vernoemd naar het kruis dat toen op de hoek van de straat stond en momenteel aan de overkant van de weg staat. Het café stelde in de beginjaren niet veel voor maar was voor velen een vertrouwde ontmoetingsplaats. In het voorhuis bevond zich ook een kruidenierswinkel, waar de familie een deel van de jaarlijkse oogst van de landerijen rondom het bedrijf verkocht. Deze winkel had meer een sociale functie voor de gemeenschap dan dat de familie Stevens de inkomsten van de winkel nodig had. De familie leidde tot ver in de twintigste eeuw een sober bestaan en onderhield zich met zelf verbouwde gewassen van het veld. Tussen de winkel en het café lag de keuken waarvan de familie Stevens gebruik maakte. De familie zelf leefde op de eerste verdieping van de boerderij. De boerderij werd afgesloten met een poort die naast de winkel gebouwd was. De poort met daarboven de hooizolder vormde de ingang naar het erf en het huisje achter de boerderij. Dit huis stamt uit de zeventiende eeuw en is in de loop der tijd deel gaan uitmaken van de boerderij. Of het huisje

ook in de negentiende en twintigste eeuw bewoond was is niet geheel duidelijk. In 1925 groeide het bezit van de familie Stevens. In dit jaar werd de grote zaal door aannemer Martinus van den Berk gebouwd. Deze zaal kreeg de naam "Limburgiazaal" en lag ingeklemd tussen de boerderij en het zeventiende eeuwse huisje. De bouw van deze accommodatie met een podium kwam sterk tegemoet aan de behoefte van de gemeenschap en... van Herman Stevens zelf. Herman prijkt met zijn toneelcreaties nog steeds op een aantal vergeelde foto's uit die tijd. Naast het vertonen van toneelstukken deed de zaal voornamelijk dienst als verenigingslokaal en danszaal en vormde het centrum van activiteit, vooral wanneer kermislieden Nieuwenhagen aandeden. Enkele jaren later werd in de Limburgiazaal ook de eerste kegelbaan aangelegd. De kegelsport trok destijds al veel liefhebbers. De kegels werden overigens toen nog na elke beurt door jonge knapen handmatig op hun plek teruggezet. Deze kegelbaan verdween in de jaren zestig uit de grote zaal, maar aan de andere kant van het erf werd in een moderne uitvoering een nieuwe baan gebouwd. Deze baan zou, zij het met enkele opknapbeurten, tot 1998 in gebruik blijven.

In 1968 doet de familie Stevens afstand van de Limburgiazaal, althans wat betreft de exploitatie. Tot 1984 blijven de nazaten van de familie namelijk eigenaar van het café en de zaal. Verschillende exploitanten runden het café met wisselend succes. Midden jaren zeventig kwam er nog een tweede café, een jongerenontmoetingsplaats die de naam Brandpoort kreeg. De Brandpoort werd toen tussen de poort en de kegelbaan, onder de hooizolder gebouwd. Hoewel in de beginjaren erg succesvol, bleek begin jaren tachtig de aantrekkingskracht voorbij en werd de zaak gesloten. Het gebouw bevond zich na ruim honderd jaar trouwe dienst in erbarmelijke staat en stond op het punt verloren te gaan voor het Nieuwenhaagse verenigingsleven. Fanfare Eendracht Nieuwenhagerheide die reeds jaren gebruik maakte van de zalen, kocht in 1983 het pand met hulp van de gemeente waardoor het behouden bleef voor de gemeenschap. De Limburgiazaal werd omgedoopt tot "Fanfarezaal", het deel van het zeventiende eeuwse huis werd aan de oude zaal toegevoegd en het gehele gebouw werd opgeknapt.

In 1998 werd het oude pand totaal gesloopt en geheel opnieuw opgebouwd. Begin maart 1999 is de oplevering van de gloednieuwe Brandpoort een feit.

Toneelvereniging "Kunst naar Krachten"

Nieuwenhagerheide

Dat het sociale leven in het Nieuwenhaagse verleden floreerde was het duidelijkste te zien in het talrijke vereningsleven dat dit dorpje aan het begin van de vorige eeuw rijk was. Tientallen verenigingen van de meest uiteenlopende aard vonden haar bestaansrecht in de gevarieerde samenstelling van de bewoners van deze kleine gemeenschap in de Mijnstreek.

Zo meldde het Limburgs Dagblad op 29 januari 1938 dat de toneelvereniging „Kunst naar Krachten“ uit Nieuwenhagerheide jubileerde. Enkele toneelliefhebbers uit de parochie Nieuwenhagerheide richtte in de zomer van 1925 de toneelvereniging „Kunst naar Krachten“ op in de voormalige zaal Stevens, nu bekend als De Brandpoort. Het toenmalig bestuur bestond uit de heren A. Jans, voorzitter, L. Everts, secretaris en P. Daemen, penningmeester. Daar men destijds de zaken reeds goed wilde aanpakken werden als commissarissen benoemd de heren J. Triepels en J. Stevens.

Voor de eerste uitvoering werd gekozen voor het toneelstuk „De godloochenaar“ onder regie van de heer Michiels. Deze uitvoering vond plaats op 13 december 1925. De eerste uitvoering was een succes. Aangemoedigd door dit succes werd al snel een tweede uitvoering gehouden op 20 februari 1926. De vereniging kreeg zijn eerste tegenslag toen medeoprichter en voorzitter de heer Jans de vereniging ging verlaten. Men schreef dan ook “wegens vertrek naar elders verloor de vereniging hun actieve voorzitter, die zo’n belangrijk aandeel had gehad in de oprichting van de vereniging”.

Als opvolger werd gekozen Dhr. P. Daemen, die deze functie tot op 29 januari 1938 vervulde.

In 1928, bij het in gebruiknemen van de nieuwe zaal Stevens, was er bij de uitvoering van “Kunst naar krachten” geen plaats onbezet.

Door de enorme belangstelling van de Nieuwenhaagse bevolking voor de klein kust toneel uit eigen streek ging het steeds beter met de vereniging. Op verzoek werden diverse toneeluitvoeringen in andere gemeente gegeven.

Om gezondheidsredenen moest de heer Michiels bedanken als regisseur, waarna Dhr. J. Gyzelaars gedurende een jaar regisseur werd van de vereniging. Onder de regie van de heer Erven uit Schin op Geulle groeide de vereniging naar een nog hoger niveau. In het voorjaar van 1933 moest de heer Erven wegens drukke werkzaamheden zijn functie neerleggen. Het geheel kwam nu in handen onder de regie van Dhr. Meussen uit Valkenburg, die thans ook nog met grote bekwaamheid de vereniging leidde. Zowel het toneelspel als ook de spelers hebben onder de kundige leiding van de heer Meussen geweldige vorderingen gemaakt. Een enorm succes oogstte de vereniging o.a. bij de opvoering van het blijspel "Bij heernonkel" en diverse andere mooie maar moeilijke stukken van J. Ballings, welke hier en op verschillende andere plaatsen voor het voetlicht werden gebracht.

Tijdens het jubileum gaf de toneelvereniging „Kunst naar Krachten“ een Jubileum uitvoering ter gelegenheid van haar 12½ jarig bestaan. Opgevoerd werd het blijspel van J. Ballings „Het vijfde wiel aan den wagen“ in 3 bedrijven.

Verder zouden de mensen van het eerste uur, Dhr. J. Triepels, J. en P. Stevens, P. Daemen en mej. Th. Stevens hun 12½ jarig lidmaatschap herdenken.

Het bestuur der vereniging bestond destijds uit Dhr. Daemen, A. Theunissen, J. Stevens, L. Triepels en M. Bloemen. Het ere-bestuur uit de heren L. Föster, J. Föster en W. Nillesen.¹

¹ Limburgs Dagblad 29 januari 1938.

UIT ONS FOTO ARCHIEF

Onderstaande foto is gemaakt op 4-9-1950 tijdens een retraite te Spaubeek. Op de foto staan in ieder geval een aantal Schaesbergse mijnwerkers zoals dhr. Vullings uit de Pieterstraat en Johan Bosch. Wie herkent mensen?

Bovenstaande foto is van een eerste Heilige Mis in Schaesberg. De priester is mij niet bekend. Vermoedelijk is de foto gemaakt op de Brugstraat. Wie herkent mensen?

Van het boek

Nieuwenhagen gisteren

(auteur Hein Steinen)

Is nog een beperkt aantal exemplaren te koop.

Kantoorboekhandel Funcken
Hoofdstraat 71, Schaesberg

In ons verenigingslokaal zijn nog te koop:

Boek over "De VOORT"

En

Het Jaarboek 1999-2000: Herinneringen aan de twintigste eeuw

Tevens zijn er nog enige jaargangen van oude jaarboeken te koop.

Dit is het laatste bulletin van 2000.

Omdat er zoveel te vertellen valt is dit een extra dikke uitgave.

Gezien de feestdagen is dit wellicht een mooie gelegenheid om dit eens extra goed door te nemen.

OCGL

Oudheidkundig en Cultuurhistorisch Genootschap Landgraaf

DAGEXCURSIE

**naar streekboerderij DE LOCHT in Horst-Melderselo
tweede helft van april 2001**

Het museum laat zien hoe de mensen in Noord-Limburg in de eerste helft van de 20^e eeuw leefden. Je krijgt een tastbaar beeld van de huiselijke leefomstandigheden, het boerenleven en de ambachten en beroepen. Er is een prachtige kruidentuin. Alles is beloop- en bereikbaar ook voor moeilijk bewegenden.

Uitvoeriger informatie in Bulletin van februari.

De kosten – vervoer per bus, eten en entree – zijn ongeveer
fl. 55,-

Ik wil graag weten of er voldoende belangstelling is.

**Hierom het verzoek om dit briefje, ingevuld en wel, bij mij
of aan de balie van het verenigingsgebouw in te leveren
vóór 7 januari 2001.**

**JA,
ONDERGETEKENDE**

Naam:.....
Adres.....postcode..... plaats.....

**WIL (alleen/met z'n) MEEGAAN OP DEZE
EXCURSIE**

Dank U: Albert Verreck, Rinckberg 49, 6374 LP Landgraaf
045-5322530